UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Quarta, an p[u]ncta semel dimissa redea[n]t. No[n], simp[lici]t[e]r.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

rum.c.pium eſt.&.c.ſiquādo.ꝛ.c.ſcꝫ,vt quod ibi dicitur, referatur ad mitiorem penam habendam in alia vita.et ad hoc inducitur ſequens ca.

S J quis autē. ¶Caſus. Probat Auguſt.in hoc ca. ꝙ ſi quis non habēs charitatem aliqua bona facit, dūmodo fidem nō amittat, valent ei ad minorē penam ſuſtinendā,ſed nō proſunt ei ad obtinendā vitā eternā: qḋ ꝓbatur authoritate apl̄i.

quarū prima ꝓbat per ſeptē authoritates ꝙ peccata redeunt. Scḋa ibi: Eoꝝ vero. Tertia ibi: Uerum. Quarta ibi: Finis ergo. Quinta ibi: Qui autē. Sexta ibi: Uerum illa. Septima ibi: Antiqua. Jo.de fan.

¶Caſus. Hic intitulatur quarta diſt.in qua magiſter continuat dicta p̄cēdis,ꝛ ponit queſtionem an pc̄ta dimiſſa redeāt.

vt bona que inter multa mala fiūt nō ꝓficiāt ad preſentꝫ vite vel future premiū obtinēdū:ſꝫ ad tolerabilius extremi iudicij ſuppliciū ſubeūdū, ſicut de fide ꝛ ceterꝫ q̄ ſine charitate habenꝩ. Auguſtinꝰ ſcribit in lib. de penitētia,dicens:

Eph. v.a. S J quis autē non habēs charitatē que pertinet ad vnitatē ſpiritus, ꝛ vinculū pacꝫ,quo catholica eccleſia cōgregata connectitur:in aliquo ſchiſmate conſtitutꝰ ne chriſtū neget,patiꝩ tribulationes,anguſtias,famē,ſitim , nuditatē, perſecutionem,pericula, carceres,vincula,tormenta,gladiū, et flammas,beſtias,vel ipſam crucē timore gehenne ꝛ ignis eterni:nullo modo iſta culpandaᵃ ſunt,imo ꝟo ꝛ hec laudanda eſt patientia.non eīm dicere poterimꝰ meliꝰ ei fuiſſe vt chriſtum negādo nihil eoꝝ pateretur q̄ paſſꝰ eſt cōfitēdo:ſꝫ exiſtimādū eſt fortaſſeᵇ tolerabiliꝰ ei futurū iudiciū,q̄ſi chriſtū negādo nihil eoꝝ patereꝩ. Unde illud qḋ ait apoſtolꝰ. j.cor. xiij. Si tradidero corpꝰ meū ita vt ardeam, charitatē autē nō habuero,nihil mihi prodeſt,nihil prodeſſe intelligiꝩ ad regnū celorū obtinendū,non ad extremi iudicij tolerabiliꝰ ſupplicium ſubeundum.ꝛ.j. Hec propter charitatē dicta ſunt,ſine quaᶜ i nobis eſſe nō pōt ꝟa penitētia,q̄niā eſt in nobis charitas dei,q̄ tolerat oīa. P enitentia ergo (vt ex p̄miſſis apparet)nulli in peccato perſeuerāti vtilis eſtᵇ, nō tn̄ alicui denegāda eſt:quia ſentiet fructū eiꝰ cū alteriꝰ criminis penitētiā egerit. Sic ita qꝫ penitentie definitio ꝛ cetere authoritates ſibi ꝯſonātes negāt eū agere penitētiā q̄ pſeuerat in crimine,vtilē vcꝫ ſibi et fructuoſam. ¶ Jllḋ autē Ambro. Penitentia ſemel vſurpata,nec vere celebrata, ꝛ fructū prioris aufert, ꝛ vſum ſequētis amittit:de ſolēni penitētia itelligiꝩ,q̄ cū nō vere celebrata fuerit: ꝛ fructum prioris,id eſt ſui ipſiꝰ ſecuturā precedētꝫ amittit,q: veniā quā impetrare potuit,ꝯtēpſit: ꝛ vſum ſequētꝫ aufert ſm̄ cōſuetudinē quarūdā eccleſiarū apud quas penitentie ſolēnitas non iteratur. D e hac eadē penitētia illud etiam intelligiꝩ. Non eſt ſecundus locus penitentie.

¶ Diſtinctio.iiij.

Q Uia ꝟoᶜ multorū authoritatibꝰ ſupra mōſtratū eſt penitentiam vere celebrari,et peccata

a ¶ Culpāda. ſ. j.q.j.teneamꝰ.

b ¶ Fortaſſe.nota eſt aſſertiōis.ſ. xiij.q.ij. tēpꝰ.ſ.xc. di.neqꝫ ad Cain.ſ. j.q.j.vide.ꝯtra.ſed ibi de his q̄ arrogāter hoc faciunt:hic de his q̄ in faciēdo zelū dei habēt,etſi non ſm̄ ſcientiā diuinam.

c ¶ Sine qua.ſ. diſt.ij.c. vt cognouerunt.§.opponitur.c.fugerat.

¶Penitētia.¶ Hec eſt.xij.pars di.in q̄ ſoluit magiſter et Bn̄.ſm̄ Jo.de fan.

¶Caſus. Jnfert Gratia.ex ſupradictꝫ ꝙ penitētia nulli perſeuerāti i peccato vtilis eſt,nō tn̄ alicui deneganda: q: tunc fructū eius pcipiet,cū de aliis peccatꝫ penitentiā egerit.vn̄ definitio penitētie ꝛ authoritates ſibi conſonantes que negāt eum facere penitētiā q̄ in crimine perſeuerat, intelliguntꝩ de vtili vel fructuoſa. Qꝫ autē diciꝩ penitētia ſemel vſurpata ꝛc.de ſolēni penitētia intelligiꝩ,que ſm̄ ꝯſuetudinē quarundā eccl'iarū iterari nō pōt. ꝛ de hac ſolēni intelligiꝩ. Nō eſt ſecūdꝰ locus penitētie,ſubaudi,in q̄buſdā eccleſijs.

† De hoc etiā legiꝩ et no.ſ. e. §.illḋ.i ſi.ibi videas.et qḋ dicit iſta glo. de ꝟbo ad ꝟbū approbat Pe. vſqꝫ i fi. vide h. ꝛ L.q̄ꝛ fuit iſta gl.Arc.

d ¶ Utilis eſt. Quo ad penā eternā vitādā,vel quo ad vitā eternā obtinendā,ſꝫ vtilis eſt quo ad penā tēporalē: qꝛ eccleſia iterū ei nō imponet ſatiſfactionē ꝓ illo peccato,† nec ille teneꝩ ampliꝰ cōfiteri.ſi tamē digne penituerit oīm pctōꝝ,dꝫ illud pctm̄ ꝯfiteri eccleſie.ſ.pctm̄ ſimulationis quo decepit eccleſiā. Et no.ꝙ illud peccatū p̄mū de quo ſatiſfecit ſine charitate,non remittiꝩ anteq̄ȝ incipiat habere charitatē,tunc enim ſtatim deletur.ſ.e.§.illud autem.verſus finem ꝛc.

Q Uia vero.¶ Hec diſtin.diuidiꝩ in ſeptē partes. Jn

continuat dicta p̄cēdis,ꝛ ponit queſtionem an pc̄ta dimiſſa redeāt. Et ponit diuerſas opiniones.nam quidā dicunt ꝙ peccata redeūnt ad eſſentiā ꝛ reatū ꝛ penā,ſicut bona per ſequentē gratiā reuiuiſcūt. xij.q6 Alij dicunt ꝙ illa nō redeūt,ſed alia eiuſdē generꝫ. Cū eīm ſimile quid cōmittimꝰ,redire dicuntur quadam ſimilitudie,ſicut flores redeūt in vere. Tertij dicūt peccata redire q̄ ad reatum tantū. Quarti dicunt pc̄tā redire propter has tantum cauſas,ſcꝫ ꝓpter odium fraternū vt in euangelio, Serue neq̄ȝ. Ul' cū penitet aliquē penituiſſe: vt ar.xvij.q. iiij.ſunt qui opes. Uel ꝓpter cōtēptū penitētie, vl' ꝓpter crimē apoſtaſie: vt j.e.q̄cunqꝫ. Alij dicunt ꝙ nullo modo redeūt: vt.xxiij.q. iiij.ſi illic.l.diſt.minor. Nec ita eſt in malis vt redeāt ſicut in bonis: vt argu.de cōſe.diſt.iiij. Omnis.et hoc credo verū. Dicunꝩ tamē redire,q: ita dānātur ꝓ ſequētibꝰ,ac ſi nunq̄ȝ eis dimiſſa fuiſſent. Primo igiꝩ inducit authoritates ad probandum ꝙ dimiſſā peccata non redeant,et circa hoc notat duas opiniones,poſtea ꝙ peccata dimiſſa non redeant. tandem Gratianus approbat illā ſententiā ꝙ pc̄tā dimiſſa redeant. Jn memoriā,de Juda dictum eſt. Jn memoriam redibit iniquitas patrum eius.

e ¶ Quia vero. Hic incipit quarta diſt.in qua tractatur an pc̄tā ſemel dimiſſa iterū redeant. Et quidam ſimpliciter dicūt ꝙ redeāt,non ſolum quo ad reatū,ſed etiā quo ad eſſentiam ꝛ penam, ꝛ in hoc videtur declinare G.j.c. med de diſtin.§.vlt.ſicut ꝛ actio ſemel perempta reſtituitur.ff.ſi miſſa as ex noxa.cauſa aga.ſed alio iure.in fi. Preterea ſicut bonum reuiuiſcit per gratiā ſequētem,qḋ prius mortificatur per culpā,ita mala mortificata per gratiā reuiuiſcūt moree, redeāt ſunt opi

vere dimitti ei q̇ aliquādo ī crimen recaſurus eſt: queritur an peccata dimiſſa redeant? Huius queſtionis diuerſorū varia eſt ſentētia, alijs aſſerentibus, alijs ꝯtra negātibꝰ peccata ſemel dimiſſa vlteriꝰ replicari ad penā. Q; autē peccata ſemel dimiſſa redeāt, multoꝝ authoritatibꝰ ꝓbatur, quarū prima eſt illa ꝓphete: In memoriam redeat iniquitas patrum eiꝰ. Secūda illud euāgelij. Serue neq̄, omne debitū dimiſi[a] tibi. Deinde in libro Pſalmorū Auguſtinus ait.

S I Judas tenuiſſet illd̄ ad qd̄ vocatus eſt, nullo modo ad eū[b] vel ſua preterita, vel parentū[c] iniq̄tas[d] perueniret: q2 ergo nō tenuit adoptionem in familia dei, ſȝ iniq̄tatē[e] vetuſti generis potius elegit: rediȷt iniq̄tas patrū eiꝰ in ꝯſpectu dn̄i, vt in eo etiā ipſa puniretur. Item Rabanus: Tradidit eum tortoribus ⁊c̄.

Conſiderandū eſt ꝙ dicit vniuerſum debitū: q2 nō ſolū peccata q̄ poſt baptiſmum hō egerit, reputabunt̄ ei ad penā, verūetiā pctā originalia[f] que in baptiſmo ei dimiſſa ſunt[g].

Item Gregorius, Ex dictis euangelij.

Conſtat, quia ſi quod in nos delinq̄tur, ex corde non dimittimꝰ: et illud rurſus exigitur, quod nobis iam per penitentiā dimiſſum[h] fuiſſe gaudebamus.

Item Aug. in homilia. j.

Dixit dn̄s: dimitte[i], ⁊ dimittet̄ tibi. ſi ego priꝰ dimiſi, dimitte vel poſtea. nā ⁊ ſi non dimiſer̄, reuocabo te: ⁊ q̄cquid dimiſerā, replicabo tibi.

Item.

Qui diuini beneficij oblitus ſuas vult vindicare iniurias: nō ſolū de futur̄ peccat̄ veniā non merebit̄, ſȝ etiā preterita que iam ſibi dimiſſa credebat, ad vindictam ei replicabuntur[k].

Item Beda ſuper Lucam.

per culpā iteratā. ſ. diſt. pri. c. pium. ⁊ c. ſiquando. Alij dicunt ꝙ non redeunt illa, ſed alia eiuſdem generis. cum enim forte ſimile cōmittimꝰ, redire dicuntur quadam ſimilitudine, ſicut flores redeunt in vere. Tertij dicūt eccatum redire tantū ꝓpter vnū iſtorum quatuor criminū, ſcȝ ꝓpter odiū fraternum: vt in euangelio, Serue neq̄ ⁊c̄. Item ꝓpter crimē apoſtaſie: vt. j. e. q̄cūq̄. Itē ꝓpter penitētiā penitentie. ſ. xvij. q. iiij. ſūt q̇ opes. Itē ꝓpter ꝯtēptū penitentie. ſ. di. iij. ſi apoſtolꝰ. Alij dicūt ꝙ nullo modo redeunt. argu. xxiij. q. iiij. ſi illic. l. diſt. miror. nec
ꝓ.cviij eſt ita in malis vt redeāt ſicut in bonis. arg. de ꝯſe. diſ. iiij. q̄uis. ⁊ hoc
Mat. credo catholice dici. di
xviij. cunt̄ tamē redire, q2 remiſſionis beneficiū ſequēti culpa amittimꝰ ob ingratitudinē. ſ. diſ. pri. G. hac authoritate. verſi. penulti. Nā perinde priuatur quis gloria ꝓpter ſequens delictū, ac ſi nulla pctā
ꝓ.cviij eſſent dimiſſa: vt. j. diſ. v. fratres. Penitētia eñ duo facit, penā tollit, ⁊ gloriā acq̄rit: vt. ſ. di. j. G. alij econtra. ca. ecce. Authoritates autem que vident̄ dicere ꝙ redeant: hoc ſonāt, ꝙ ita punitur quis ꝓ ſequētibꝰ ac ſi nūq̄ ei dimiſſa fuiſſent. Procedit autē Gratianꝰ in hunc modū. Primo inducit authoritates ꝙ peccata dimiſſa redeāt: vſq̄ ad G. eoꝝ. Scd̄o notat circa peccati dimiſſionē duas opiniones eoꝝ q̄ dicunt peccata redire. Tertio allegat ꝓ aduerſa parte ꝙ nō redeāt, ⁊ ſic determinat diſtinctionē. Lau.

a ¶ Dimiſi tibi. Quoniā rogaſti me. nonne ergo oportuit et te miſereri conſerui tui, ſicut et ego miſertus ſum tui? ⁊ iratꝰ dominꝰ tradidit eum tortoribꝰ quouſq̄ redderet vniuerſum debitum: ſic ⁊ pater meꝰ celeſtis faciet vobis, id eſt repetet a vobis dimiſſa. ⁊ in hoc facit ad propoſitum. Lau.

¶ Serue neq̄. hiſtoria. Legit̄ in euāgelio: Serue neq̄, omne debitum dimiſi tibi, q2 rogaſti me: nōne ergo oportuit ⁊ te miſereri cōſerui tui, ſicut ego tui miſertus ſum? et iratꝰ dn̄s eiꝰ tradidit eum tortoribꝰ quouſq̄ redderet vniuerſum debitū. ſic ⁊ pater meꝰ celeſtis faciet vobis ſi non remiſeritis vnuſquiſq̄ fratri ſuo de cordibꝰ veſtris. Omnia autē que ſequunt̄ vſq̄ ad G. eoꝝ. plana ſunt, ſcȝ ſi Judas. ⁊ G. conſiderādum. ⁊ ca. cōſtat. dimitte, et reuertar, quecunq̄, peccatū, ⁊ ea per te videre poter̄. Nō autē in eternum, ſupple redditur.

b ¶ SI Judas. ¶ Ad eum vel ſua. Cōtrarius ſenſus facit ad propoſitum. G.

c ¶ Parentū. Cōmiſſa a ſe imitādo parētes.

d ¶ Iniq̄tas. ſcȝ cōmiſſa ab eo imitādo eos. al's iniq̄tas patris nō reſpicit filiū, niſi (vt dixi) ſit ſceleris paterni imitator. j. q. iiij. crimē. ⁊ per totā legē. Lau.

e ¶ Sed iniquitatem. i. auaritiam quam primi parentes eius egerunt, vel originalia peccata. L. — Patris iniq̄tas nō reſpicit filiū.

f ¶ Originalia. Peccatum originale ita dicitur reputari: q2 ita punit̄ ꝓ ſequentibꝰ ac ſi dimiſſum non eſſet. arg. j. e. q̄ recedit. ⁊ ita de alijs dic. Sȝ quare dicit pluraliter originalia, cū vnum ſolum ſit originale? ponit plurale ꝓ ſingulari. argu. ff. de ori. iu. l. ij. G. exactis. deinde regibꝰ. i. rege. Uel ꝓpter diuerſos effectus quos hȝ in hominibꝰ originale: quoſdam enim facit inuidos, q̄ſdā luxurioſos, quoſdā auaros ⁊c̄. Itē ſicut concupiſcentia facit puerū concupiſcibilē, ⁊ adultum concupiſcentem: ſic et ſuperbia facit puerū ſuperbilem, et adultum ſuperbientem. Uel pluraliter ponit, ꝓpter varias appellationes quas habet: dicit̄ eñ lex membrorum, ſtimulus carnis, angelus ſatane, languor nature, fomes peccati ⁊c̄. facit. ſ. diſtinctio. vj. ſed penſandū, palea. — Pctm̄ originale diuerſos hȝ effectꝰ i hoibꝰ. — Luce vj. f.

g ¶ Dimiſſa ſunt. Si penitet eū ſuſcepiſſe baptiſmum, vel ita puniet̄ ſufficiēter, ac ſi nō eſſet baptizatus.

h Conſtat. ¶ Dimiſſum. Hic videtur ꝙ prius dimittat deus peccata q̄ dimittat homo peccatū. ſic ex hoc ſequitur impoſſibile ſcilicet ꝙ ſimul eſſet iuſtꝰ et iniuſtus, bonus ⁊ malus. Sed dic ꝙ tempore ſimul fit ab homine dimiſſio peccati, et a deo remiſſio: precedit tamen gratia vtrunq̄, que quando vult ⁊ prout vult in homine operatur. Expone ergo hic prius dimiſi, id eſt prius me dimiſſurum obtuli quantum in me eſt, quia benefacere deus paratus eſt. Uel ad originale peccatum refertur hoc quod ſine merito hominis a deo remittitur. Uel ad parabolam euangelicam de ſeruo cui dominus decem milia talenta remiſit priuſq̄ ille conſeruo ſuo quinquaginta. — Pcti dimiſſio ⁊ eiuſdē miſſio ſimul fiunt.

i Dixit dominus, dimitte. i. habilem te oſtende ad ſuſcipiendam gratiam.

k Qui diuini. ¶ Replicabuntur. Expone vt. ſ. hoc eſt ita dānabit̄ ac ſi nō eſſent dimiſſa. ⁊ ita expone oēs has authoritates. j. de ꝯſe. di. iiij. quomodo. Lau.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Reuertar. Hec ſunt verba ſatane.
b ¶ Non exponendus. xxvij. queſtione. j. de viduis.
c ¶ Nos vacantes. A bonis operibus.
d ¶ Quecū꧌. ¶ Omniū. etiam prius dimiſſoꝝ.

g ¶ Alij dicunt. Hanc differentiam opinionum non ponit magiſter niſi vt tractet de predeſtinatione, non ꝙ ibi in aliquo cōtradicant. Hoc alij, reſpicit illud alij quod inuenitur. j. e. §. finis.
h ¶ Juſtitiam. Preſentem, que eis confertur quibus peccata dimittuntur. h.

Reuertar[a] in domū meā vnde exiui. timēdus eſt iſte verſicul⁹, nō exponend⁹[b]: ne culpa quā in nobis extinctam credebam⁹, per incuriā nos vacātes[c] opprimat. Item.

Quecū꧌ eñ poſt baptiſma ſiue prauitas heretica, ſiue mundana cupiditas arripuerit: mox omniū[d] proſternet in ima vitiorum.

Itē Auguſtinus in libro queſtionum Deutero.

Peccatū qđ ex Adā contrahitur, temporaliter reddit[e], q2 oēs ꝓpter hoc moriunt: non autē in eternū eis q̇ fuerūt ꝑ gratiā regenerati, ſi i ca vſ꧌ in finē permanſerunt.

Eorum[f] vero qui hanc ſententiam ſequuntur, alij dicunt[g] ꝙ peccata reditura dimittūt ſm iuſtitiā[h], ſed non ſm preſcientiam: ſicut nomina diſcipuloꝝ qui retro abierunt, erāt ſcripta in libro vite ꝓpter iuſtitiam cui deſeruiebāt, non ſm preſcientiam[i] q̄ in numero ſaluandoꝝ eos nō habebat. ſic a latere dei noſtri dicuntur mille caſuri[k], ⁊ decē milia[l] a dextris ei⁹ quos tñ diuina preſciētia nunꝗ̄ ſuis annumerauerat. Hinc etiā dominꝰ ait Moyſi: Si quis peccauerit ante me, delebo eū de libro vite, vt ſm iuſtitiam iudicꝫ ille peccādo dicat deleri, q̄ ſm preſcientiam nunꝗ̄ fuerat adſcriptus. Hinc Aug. in epiſtola ad Corinthios. Sed non in pluribus[m] eorum beneplacitū eſt dño etſi in aliquibus. cōmunia omnib⁹ ſunt oia ſacramenta, ſed non cōmunis gratia: ita et nunc baptiſm⁹ eſt cōmunis, ſed non virtus baptiſmi.

Verū hoc de ficte accedentibus, vel de his q̇ extra eccleſiā baptizant, intelligit: qui ſacramēti q̇dē integritatē accipiūt, virtutē vero eius minime aſſequunt. Paruulis vero vel adultis plena fide accedentib⁹[n] oia peccata remittunt: ⁊ ſi aliquādo receſſuri a bono in malum, vitam ſint finituri.

Unde Auguſtin⁹ in libro de correptione ⁊ gratia.

Si ex bono in malū deficiente bona voluntate

Luce xj. c. — e ¶ Reddit. Jd eſt punitur.

¶ Eorum vero. ¶ Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua probat ſuperficialiter ꝙ peccata redeunt, ⁊ ſm preſentem tātum iuſtitiā dimittunt, non tamen vere, ſicut nomina diſcipuloꝝ qui receſſerūt. Jo. de fan.

¶ Caſus. Aſſignat nūc Gratian⁹ quādam differentiam inter eos q̇ dicunt pctā redire. Quidam enim eorū dicunt ꝙ peccata reditura dimittūtur ſm iuſtitiā, et non ſm preſcientiā, qđ probat exēplo apoſtolorum qui retro abierūt. ſic mali cadunt a preſenti iuſtitia. Alij dicūt ꝙ omnino ex toto dimittuntur, ⁊ reſpicit ille §. alium §. j. eo. c. ſi ex bono §. finis. vbi dicit: alij vero. Hec autem differentia parum valet, ſꝫ magiſter hoc facit vt habeat materiam tractandi de preſcientia ⁊ predeſtinatione. (Margin: ij. pe. — Joan. vj. g.)

f ¶ Eorum ⁊c. Jd eſt qui dicunt peccata redire dimiſſa. duas ponit Gratia. opiniones que poti⁹ in verbis differunt ꝗ̄ in ſenſu. quidam enim dicunt peccata dimiſſa redire: dimiſſa inꝗ̄ ſm iuſtitiam, non ſm preſcientiam. Alij dicunt redire peccata dimiſſa pure ⁊ plene, ſiue per baptiſmum, ſiue per penitentiam. Ut ergo iſta intelligātur, ⁊ qualiter he opiniones conueniant, notādum eſt ꝙ predeſtinationis ſiue preſcientie (quia ⁊ ſub nomine preſcientie includitur predeſtinatio) duplex eſt effectus, ſcꝫ et in tempore iuſtificare, ⁊ eternaliter gloriam tribuere. Quo ad primum effectum operatur deus quandocū꧌ in hac vita peccata dimittit, ⁊ hoc eſt ſm iuſtitiā peccata dimittere. Quo ad ſecundum effectū quādo ſic pctā dimittit, ne finaliter pctm̄ redire patiat, vt ad beatitudinē perducat: ⁊ hoc eſt ſm preſciētiā peccata dimittere. Qui ergo finaliter ad peccatum reuertitur, non ſm preſcientiam, ſed ſm iuſtitiam remiſſionem peccatorum conſecutus eſt. ⁊ hoc eſt quod hic tangit Gra. ⁊. j. eo. §. finis. ⁊ ſic patet duas predictas ſententias non eſſe contrarias: q2 cui peccata dimittunt ſm iuſtitiam, plene ⁊ pure ei dimittuntur. j. e. §. vlt. Lau. (Margin: Preſciētie duplex eſt effect⁹.)

i ¶ Preſcientiā. Ab eterno eñ preſciuit deus tale dimiſſionem non valere eis ad vitā eternam, nec vſ꧌ in finem durare. (Margin: ps. xc. — Exod. xxxij.)
k ¶ Mille caſuri. Jd eſt pauciores q̄ credunt ſe cū dño iudicaturos. (Margin: Sap. iij. c.)
l ¶ Et decē milia. id eſt plures q̄ crediderunt ſe ſeſſuros ad dexterā dei, id eſt in eterna beatitudie: plures eñ ſunt qui credūt ſe ſaluandos, ꝗ̄ qui credunt ſe iudicaturos cum dño: et ideo illi deſignant maiori numero, iſti minori. (Margin: j. cor. x. a. — Rom. ij. d. — iij. ps.)
m ¶ Sed non in pluribus. Plures illorum nō placuerunt domino, etſi aliqui eorum ⁊c. (Margin: Sap. iij. c.)

¶ Verum hoc. ¶ Hec eſt tertia pars diſt. in qua ꝓbat ꝙ de ficte penitentib⁹ intelligatur qđ dictū eſt, quib⁹ peccata non dimittuntur: de alijs nō poteſt intelligi ꝗ̄nis poſtea ſint caſuri. Jo. de fan. (Margin: Job iij. a.)

n ¶ Accedentibus. ꝫ. j. q. j. ſicut ficti. h.

Si ex bono. ¶ Caſus. Continuū eſt ca. Augu. vſ꧌ ad §. ſequentem Finis. ⁊ ponitur ſic caſus ſm h. Primo Auguſtinus talem fecit queſtionem. Ecce aliqui ſunt primo charitatem habentes, ⁊ dum in tali bonitate ſunt, non moriuntur, peccant poſtea: et ita facti mali moriuntur. Querit ergo Auguſtinus quare non rapuit eos deus de vita hac dum boni erāt, preſertim cum poſſit eorum futura mala ſcire: nec poteſt dici ꝙ alicui hoc nō faciat, quod probat authoritate Salomonis. vnde formauit talem queſtionē, ſcꝫ cur illum dum erat bonus rapuit deus, ⁊ non iſtum, preſertim cum poſſet ſcire iſtum peccaturum: ⁊ non poteſt hic aliquid reſponderi, niſi quia de⁹ voluit illi dare perſeuerantiā finalē, et non iſti quaſi ignoretur. Poſtea oſtēdit ꝙ iſtā perſeuerantiā dat omnibus filijs ſuis predeſtinatis, ⁊ non alijs. Et incipit ita facere diſtinctionem vel diuiſionē: ꝙ quidam ſunt mali, ſunt tamē filij dei predeſtinatione: quidam ſunt boni, ⁊ non ſunt filij dei per gratiā dei perſeuerantē: quaſi nō ſunt filij dei predeſtinatione, q2 nō ſunt in bono pmāſuri. Et circa hāc materiam vagatur Aug. vſ꧌ ad finē

ca.aliquantulū prolixe loquēs:tu tñ̄ diligens lector tene materiam de qua loquit̄: ⁊ in eius dictis nō cōfunderis. Uerba Salomonis ſunt ibi, Rapt⁹ eſt ⁊c. Inimicos ei⁹, id eſt Chriſti. Regeneraturus,ſcʒ domin⁹. Beñ. vero ſic ponit hūc caſum. Hereticus mouet qōnem Aug. quare illa diuerſitas ſit i eccleſia ꝙ quidam pie viuentes defi- ciūt et damnātur, quidā autē pie vi- uētes de hac vita rapiuntur,ne ma- litia mutet intelle- ctum eorum. Et di cit Aug. Non po- teſt reſponderi,q̄a deus habet de om nibus poteſtatem nō ꝙ mala futura neſciat. Poteſt au- tem ita reſponde- ri,hoc ideo contin- git:q꞉ quibuſdam datur pſeuerātia: quibuſdam nō.qd̄ non de predeſtina- tis intelligendum eſt qui ſm̄ propoſi tū vocati ſunt ſan- cti, ſed de illis qui cum pie viuant vo cantur filij dei,ſed poſtea impie victu riſunt,⁊ in eadem impietate moritu- ri. de quibus dicit Joānes: Ex nobis exierunt. de quorū numero fuerūt di- ſcipuli Chriſti qui abierunt retro. de quorū numero ſūt oēs qui recipiūt ſacramentū bapti- ſmi:⁊ poſtea impie viuendo de bonis facti ſunt mali.

Sap. iiij.c. — Rom. viij.d. — Sap. iiij.c. — Job vij.a.

moriūtur[a]:reſpondeāt ſi poſ- ſūt cur illos de⁹ cū fideliter et pie viuerent,non tunc de vite hui⁹ rapuit periculis,ne mali- tia mutaret intellectū eorum, ⁊ ne fictio decipet animas eo- rū. vtrū hoc in poteſtate[b] non habuit,an eorūʒ mala futura neſciuit: Nēpe nihil hoꝝ[c] niſi pueſiſſime ac in īſaniſſime di cit. Cur ergo non fecit reſpō- deant[d] qui nos irridēt quādo in talib⁹ rebus exclamam⁹, q̄ꝫ inſcrutabilia ſunt iudicia eius et inueſtigabiles vie ei⁹. Neqꝫ em̄ hoc[e] non donat deus qui- bus voluerit:aut vera ſcriptu ra illa mentitur que de morte velut immatura hominis iu- ſti ait. Raptus eſt[f] ne malitia mutaret intellectū ei⁹, ⁊ ne fi- ctio deciperet animū ei⁹. Cur igit̄ hoc tā magnum bñficiuʒ alijs dat deus, alijs non dat, apud quē nō eſt iniq̄tas, neqꝫ acceptio pſonaꝝ, ⁊ in cui⁹ po- teſtate eſt q̄ꝫdiu q̄ſqꝫ in hac vi ta maneat q̄ tētatio dicta eſt[g] ſup terrā. Sicut ergo[h] cogūt̄ fateri donuʒ dei eſſe vt finiat homo vitā iſtam anteq̄ꝫ ex bo no mutetur in malū:cur autē id alijs donetur,alijs non do- netur,ignorāt:ita donum dei eſſe in bono pſeuerantiam ſm̄ ſcripturas,de quibus teſtimo nia multa iam poſui[i],fateant̄ nobiſcum:⁊ cur alijs det̄ alijs non detur, ſine murmure ad- uerſus deū dignētur ignora- re[k] nobiſcū. Nec nos moueat ꝙ filijs ſuis[l] quibuſdā nō dat deus iſtā pſeuerātiam. Abſit em̄ vt ita ſit[m] ſi de illis prede- ſtinatis eſſent, et ſm̄ ꝓpoſitū vocatis ſanctis,q̄ vere ſunt fi lij ꝓmiſſionis. Nam cum iſti[n] pie viuūt,dicunt̄ filij dei[o]:ſed q꞉ victuri ſunt impie,et in ea- dē impietate morituri:nō eos dicit filios dei[p]. p̄ſciētia ei dei ſunt filij dei:q̄ nondū ſunt no- bis[q],et ſunt iā deo:de quibus Joānes[r] euangeliſta ait. Qꝛ Jeſus erat moritur⁹ ꝓ gente: ⁊ non tm̄ ꝓ gente,ſʒ etiā vt fi- l'os dei[ſ] diſperſos congrega- ret in vnum[t]:qd̄ vtiqꝫ creden- do futuri[v] erāt ꝑ euāgelij pre dicationē:⁊ tñ̄ anteq̄ꝫ eſſet fa- ctū iam filij dei erant in memo riali patris ſui inconcuſſa ſta- bilitate cōſcripti. Et ſunt rur- ſus quidam qui filij dei ꝓpter ſuſceptā vel tpaliter gratiam dicuntur a nobis[x]:nec ſunt tñ̄

Joan. xi.g.

dat in bono: quibuſdā non:cum apud eum non ſit iniqui tas:nec perſonarum acceptio: vt extra de iudi. nouit. In ſecunda diſtinguit inter filios dei nuncupatione ſola: et veros filios. cuius occaſione exponit illud Joan. Ex no- bis exierunt ⁊c. In tertia dicit ꝙ perſeuerantiam in bo- no vſqꝫ in finē dat de⁹ ſolis p̄deſtina- tis. Et huius occa ſiōe interſeruit ꝙ q̄dā diſcipl'i Chri- ſti ſunt veri: qui- dam nuncupatiui tantum. H.

¶ Si ex bono.i.ex bona volūtate: vel bonuʒ refertur ad bonū exteri⁹: ſimi- liter et malū ad in- terius in volunta- te:⁊ tunc ſubaudi- tur,moriuntur.

a ¶ Moriuntur. Hoc eſt dicere defi cientes a bono mo riuntur.

b ¶ In poteſtate Ut imperet. H.

c ¶ Hotum. Im- mo perſeuerantia in bono donum dei eſt. Lau.

d ¶ Reſpōdeāt. ꝫ.xxiij.q.iiij.de ty- rijs.

e ¶ Hoc nō donat .i.donat. arg.ff.de vb.ſig.duob⁹. do- nat dico ſm̄ hoc.ſ. mori vel rapi.⁊ eſt ſenſus hui⁹ litere hoc donat q̄b⁹ vo- luerit:aut ſcriptu- ra mentit̄. ſed hoc nefas eſt dicere: vt xxiij.q.v.q̄d ꝫ. L.

f ¶ Raptus eſt. xxiij.q.iiij. ca vin- dicta. H.

g ¶ Dicta ē.a iob ꝫ.di.ij.§.itē ſcd̄m.⁊ ca.ſi em̄ inquit.ver.quid enim. L.

¶ Si ex bono. Caſus huius ca. colli- gi videtur ex illis duobus.ꝫ.de conſe.diſtin.iiij.ca.vlti.et xxiiij.q.iij.quidam.ver.pelagiani.nam iſti pelagiani di- cebāt ꝙ ſine gratia dei per liberum arbitrium quis poſ- ſit bonum operari. et ſic obijciebant Auguſtino,dicis o Auguſtine ꝙ non poteſt quis cum ad adultam etatem peruenerit,bene operari ſine gratia diuina.ſed illam ne mo poteſt habere vel mereri, ergo deo non apponente gratiam ex neceſſitate peccabunt iſti, ergo per liberū ar bitrium non debet eis tale peccatū imputari. Ad quam obiectionē ⁊ conſimiles cum Augu.non reſponderet ſed exclamaret. O altitudo diuitiarum ſapientie et ſcientie dei q̄ꝫ incomprehenſibilia ſunt iudicia dei, ⁊ inueſtigabi- les vie eius:deridebant eum. His itaqꝫ premiſſis diuidi- tur ca.in tres partes. In prima parte ponit Auguſt. ca- ſum in quo ⁊ ipſi exclamare compellūtur propter ratio- nis defectum, ſcilʒ cur deus bonos quos ſcit a bono re- ceſſuros,et in malo morituros:non prius tollit de medio q̄ꝫ malitia immutent̄:et quare quibuſdā perſeuerātiam

Error pelagianorum. — Diuiſio capituli.

h ¶ Sicut ergo. Suſpenditur iſtud ſicut vſqꝫ ad ver- ſiculum illum:cur alijs. Lau.

i ¶ Poſui.in alia parte.c.quod non eſt hic. Lau.

k ¶ Ignorare.ff.de legi.non omnium.

l ¶ Filijs ſuis.per preſentem iuſtitiam.

m ¶ Ut ita ſit.ſcʒ ꝙ nō det.i.ſubtrahat perſeuerantiā.

n ¶ Nam cum iſti. Quibus deus non dat perſeueran tiam vel predeſtinationem. Lau.

o ¶ Filij dei.ſm̄ preſentem iuſtitiam.

p ¶ Filios dei.ſm̄ predeſtinationem. L.

q ¶ Nobis.ſm̄ expoſitionem ⁊ opinionē noſtram ⁊c.

r ¶ Joannes euangeliſta ait.in euangelio,ſcilʒ verbis que ſequuntur. L.

ſ ¶ Dei.predeſtinatione.

t ¶ In vnum.i.vnitatem fidei. Lau.

v ¶ Futuri.i.filij dei per gratiam. Lau.

x ¶ A nobis.i.inter nos. Joan.

filij dei: de q̄bus ait idem Jo. Ex nobis exierūt, ſed nō erāt ex nobis: q̄ ſi fuiſſent ex nob̄: ꝑmanſiſſent vtiq̄ȝ nobiſcū. nō ait ex nobis exierūt, ſed q̄ nō māſerūt nobiſcū, iā nō ſunt ex nobis: verū ait, ex nobis exierūt: ſȝ nō erāt ex nobis: hoc ē, et q̄n videbātur ex nobis non erant ex nobis. Et tanq̄ȝ ei diceret̄, vn̄ id oſtendis? q̄ ſi fuiſſent ex nobis (inq̄t) ꝑmāſiſſent vtiq̄ȝ nobiſcum filioꝝ dei vox eſt. Joā. loquit̄, in filijs dei loco p̄cipuo cōſtitut9. Cū ergo filij dei dicunt̄ de his[a] q̄ pſeuerantiā nō habuerūt, ex nobis exierūt, ſȝ nō erāt ex nobis: et addūt: q̄m ſi fuiſſent ex nobis ꝑmanſiſſent vtiq̄ȝ nobiſcū: q̄d aliō dicūt niſi nō erāt filij etiā q̄n erāt i ꝓfeſſiōe ⁊ i noīe filiorū dei? non q̄ iuſtitiā ſimulauerūt, ſȝ q̄ i ea nō ꝑmāſerūt, neq̄ȝ em̄ ait: nā ſi fuiſſēt ex nobis, verā ⁊ nō fictā iuſtitiā tenuiſſēt vtiq̄ȝ nobiſcū. ſȝ ſi fuiſſent (inq̄t) ex nobis, ꝑmāſiſſēt vtiq̄ȝ nobiſcū. in bono illos volebat ꝓculdubio permanere. erāt itaq̄ȝ i bono, ſȝ q̄ in eo nō ꝑmāſerūt. i. nō vſq̄ȝ in finē pſeuerauerūt[b]: nō erāt inq̄t ex nobis ⁊ q̄n erant nobiſcū: hoc eſt nō erāt in nūero filioꝝ etiā q̄n erant in fide filioꝝ: q̄m q̄ vere ſunt filij dei p̄ſciti ⁊ p̄deſtinati ſūt cōformes[c] imaginis[d] filij dei: et ſm ꝓpoſitum vocati ſunt ſcti vt electi eſſēt. nō em̄ perit fili9 ꝓmiſſiōis, ſȝ fili9 ꝑditionis. fuerūt ḡ iſti ex multitudine vocatoꝝ: ex electorum aūt paucitate nō fuerūt. nō ergo[e] filijs ſuis p̄deſtinatis de9 pſeuerātiā nō dedit. haberēt em̄ eā ſi i eoꝝ filioꝝ nūero[f] eſſent. ⁊ q̄d haberēt qd̄ nō accepiſſent ſm ap̄licā[g] verāq̄ȝ ſentētiā? ac p hoc tales[h] filij filio xp̄o dati eſſent[i]: queādmodū ad patrē ipſe dicit: Ut oē qd̄ dediſti mihi nō pereat[k]: ſȝ habeat vitam eternam. Hi ergo Chriſto intelligūtur dari qui ordinati ſunt ad vitā eternā. Ipſi autem illi ſunt predeſtinati, et ſm propoſitum vocati ſancti, quoꝝ nullus perit: ac per hoc nullus eoꝝ ex bono in malum mutatus finit hanc vitam: q̄m ſic eſt ordinatus et ideo Chriſto datus, vt nō pereat, ſed habeat vitam eternā. et rurſus quos dicimus inimicos ei9 vel paruulos filios inimicorum eius quoſcunq̄ȝ eorum ſic regeneratus eſt vt in ea fide que per dilectionem operatur, hanc vitam finiant: iam et anteq̄ȝ hoc fiat, in illa predeſtinatione filij eius ſunt, et dati ſunt Chriſto filio eius vt non pereant: ſed habeant vitam eternam. Deniq̄ȝ ipſe ſaluator ait. Si manſeritis in verbo meo, vere diſcipuli mei eritis. (Joan. viij. d.) Nunquid in his computandi ſunt illi de quibus euangeliū ſic loquitur, vbi dominus cum cōmendaſſet manducantem carnem ſuam, ⁊ bibentem ſanguinem ſuum: ait euangeliſta. (Joan. vj. f.) Hoc dixit[l] in ſynagoga docens in Capharnaum. Multi ergo ex diſcipulis eius audientes dixerunt: Durus eſt hic ſermo: quis poteſt eū audire? Sciens autē Jeſus apud ſemetipſum quia murmurabant de hoc diſcipuli eius: dixit eis. Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo videritis filium hominis aſcendentē vbi prius erat[m]. Spiritus[n] eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicq̄ȝ. Uerba que ego locutus ſum vobis, ſpiritus et vita ſunt. ſed ſunt quidā ex vobis q̄ nō credunt. Sciebat enim ab initio Jeſus qui eſſent credētes, ⁊ quis eſſet eum traditurus: ⁊ dicebat: Propterea dixi vobis, q̄ nemo venit ad me niſi fuerit ei datū a patre meo. (Joan.) Ex hoc multi diſcipuloꝝ eius abierunt retro, ⁊ iam cum illo nō ambulabant. Nunq̄d non et iſti diſcipuli appellati ſunt loquēte euangelio? et tn̄ non erant veri diſcipuli: q̄ non remāſerūt in verbo eius, ſm id qd̄ ait: Si manſeritis in verbo meo, vere mei diſcipuli eritis (Joan. viij. d. Joan. vj. f.) q̄ ergo nō habuerūt pſeuerantiā, ſicut non vere diſcipuli xp̄i: ita nec vere filij dei fuerūt etiā bene eſſe videbant̄, ⁊ ita vocabant̄. Appellamus ergo nos ⁊ electos xp̄i diſcipulos, ⁊ dei filios: q̄ ſic appellādi ſunt quos regeneratos pie viuere cernimus. ſed tunc vere ſunt qd̄ appellant̄, ſi māſerint in eo ꝓpter qd̄ ſic appellant̄. ſi autē pſeuerantiā non habēt. i. in eo qd̄ ceperunt eſſe non manent: non vere appellantur quod appellant̄ ⁊ nō ſunt. Apud deum enim hoc nō ſunt, cui notum eſt qd̄ futuri ſunt, id eſt ex bonis mali.

---

j. Joā. ij. c. — a De his. illis ſcȝ qui nō de his. i. de illorum numero qui ⁊c.

Perſeuerātia laudat̄ — b Perſeuerarūt. i. vſq̄ȝ i finē nō pſeuerauerūt. vn̄ Ouidi9. ſed ſcȝ vltima ſemper Expectanda dies hoi eſt: diciq̄ȝ beatus ante obitum nemo ſupremaq̄ȝ funera dȝ. Arguē ꝓdeſſe modicū quod deſinit eſſe. Qd̄ nō durabit cōmoda parua dabit. Et nota aliquē non debere dici ꝑmanētem vel pſeuerantē q̄ vſq̄ȝ in finē nō pſeuerauerit: lȝ longo tpe in opib9 charitatis extitat. ȝ. diſt. pri. incaſſum. h.

c Conformes. puritate vite modo et poſtea beatitudine. Lau.

Rom. viij. f. — d Imaginis filij dei. i. filij qui eſt imago patris vſq̄ȝ quaq̄ȝ eadē cū p̄re

Ordo litere. — e Nō ergo. ſic ordina: ergo filijs ſuis non predeſtinatis de9 pſeuerātiā nō dedit. Lau.

f Numero. ſm preſcientiam.

Additio. i. predeſtinationē. nam ſm preſentē iuſtitiam bene erāt in numero illorum. Pe.

Rom. viij. f. — g Ap̄licā. q̄ dicit: quid habes qd̄ non accepiſti? Et Jaco. Omne datū optimū et oē donū pfectuȝ deſurſum eſt. vnde v̄ſus. Ex ope celeſti fit ſi q̄d habet̄ honeſti. Et venit a ſuperis vel agas bene vel mediteris. Itē. Quicquid habes meriti prebētis gratia donat. Nil de9 in nobis p̄ter ſua dona coronat. j. q̄one. ij. q̄ȝ pio.

Bonū q̄dlibet deſurſū eſt. Verſ9.

Joan. vj. d. — h Tales. ſcd̄m preſentē iuſtitiā.

i Dati eſſent. ſi haberent perſeuerantiam.

k Pereat. tpe.

l Hoc dt. Uerba euāgeliſte vſq̄ȝ ibi, nunquid ⁊c.

m Ubi prius erat. Apoſiopeſis: quaſi dicat: tūc intelligetis que dico: vt de conſecra. diſ. ij. prima.

n Spiritus. id eſt ſpiritualis intellectus.

¶ Finis ergo huius. ¶ Hec eſt quarta pars diſt. in qua oſtēdit q̄d ſit ſcribi aut deleri de libro vite ſm preſentem iuſtitiā vel preſcientiam. Uel in hac agitur de preſcitis ⁊ predeſtinatis. Jo. de fan.

¶ Caſus. Dicit nunc Gra. ꝙ finis eiuſdem authoritatis ſi ex bono. vbi dicit, appellamus ergo, cōcordat ſententie eorum qui dicūt peccata dimitti ſm preſentem iuſtitiam, ⁊ non ſm predeſtinationē. Alij vero dicunt omnino pctā dimitti penitēti: q2 ſi tunc decederet, ſaluaret, licet poſtea recaſurus ſit in peccatū, et ꝓ eis facit principium authoritatis ſi ex bono. ne ergo finis principio cōtradicat, videndum eſt q̄d ſit ſcribi in libro vite, vel de eodē deleri ſm iuſtitiam vel preſcientiam. nam ſcribi ſm preſcientiam et predeſtinationē eſt preordinari ad vitam eternam: qđ promiſſum eſt ab eterno. quod probat authoritate apoſtoli. Deleri vero eſt ſm preſcientiam ad mortē preſciri. et hoc probat authoritate euangelij ⁊ Aug. Proponat, ſcilicet hereticus. Et nota ꝙ Gratia. tantum videtur facere vnum §. ab illo §. finis. vſq3 ad §. qui autē dicūt. qui eſt iuxta ca. quid eſt. ſed ꝓpter prolixitatē aſſignantur a pluribus plures §. ⁊ plura ca. ⁊ ego diſtinguo vt melius intellectus litere capiatur.

iij. ps.

Joan. viij. d.

Joan. vj. f.

Scribi in lib. vi. ſm p̄ſentē iuſtitiā ⁊ ſm p̄deſtinationē ꝗd ſit. Deleri de lib. vite q̄d ſit.

Sap. iij. c.

Ibidē.

Joan. viij. d.

Joan. vj. f.

Finis[a] ergo huius authoritatis eoꝝ ſentētie concordat qui peccata dicunt remitti ſm iuſtitiam, ⁊ non ſm preſciētiam. Alij vero[b] q̄uis fateanꝫ peccata redire: tamen ſeu per baptiſma ſeu per penitentiam aſſerūt omnino[c] peccata remitti, et plena fide accedentes ad lauacrum renaſci non aqua tantum, ſed etiam ſpiritu ſancto: ⁊ ſi poſtea peccaturꝰ ſit, demum penitentē, et ſi aliquando recaſurus ſit, tn̄ tēpore ſue penitentie ita perfecte expiatum affirmant: vt ſi tunc moreretur, ſalutem inueniret eternā quoꝝ ſententie eiuſdem authoritatꝫ principiū cōſentit. Cū em̄ queſtionē eis ꝓponat[d] quare preſcitos ad mortē cum fideliter ac pie viuerent, non tunc de vite huius periculis deꝰ rapuit ne malitia mutaret intellectū eorum, et ne fictio deciperet animas eorum, cum de immatura morte p̄deſtinati ſcriptura dicat: Raptꝰ eſt ne malitia mutaret intellectum eius, ⁊ ne fictio deciperet animā eiꝰ: euidenter oſtēdit illos tales fuiſſe, q̄ ſi fatali neceſſitate huius vite ſubducti eſſent periculis: profecto vitam cōſecuti eſſent eternā. Ut ergo finis principio conueniat, et ne ſibijpſi cōtraire videanꝫ: definiendū eſt q̄d ſit ſcribi[e] in libro vite, ⁊ de eo deleri ſm iuſtitiam. quid ſm preſcientiam. ſm preſcientiam ſcribi eſt ad vitam preordinari, quod ab eterno factum eſt.

Unde Apoſtolus in epiſtola ad Epheſios.

Benedictꝰ deus et pater dn̄i noſtri Jeſu chriſti q̄ benedixit[f] nos in omni benedictione[g] ſpūali i celeſtibꝰ in chriſto Jeſu: ſicut elegit[h] nos in ipſo[i] ante cōſtitutionē mūdi vt eſſemꝰ ſancti et immaculati in conſpectu[k] eius in charitate, q̄ predeſtinauit[l] nos in adoptionē filioꝝ per Jeſum[m] chriſtū[n]. Similiter ſm preſciētiā deleri eſt ad mortē nō ad vitam preſciri. qđ ⁊ ipſum ab eterno[o] factū eſt. vnde dn̄s in euangelio. Qui credit in me, habet vitam eternam: qui autem nō credit, iam iudicatus[p] eſt.

Eph. j. a.

Hinc etiam Aug. ait.

Nouit deꝰ q̄ ſunt eiꝰ. ex his nemo ſeducitꝫ[q]. nōdum apparuit iudiciū, ſed iam factum eſt. Porro ſm iuſtitiā ſcribi eſt deo authore ea operari quorum merito ſit dignus eterna ſalute. Hunc duplicem modum ſcribendi[r] in euangelio deus aſſignauit dicens diſcipulis ſuis. In domo patris mei manſiones multe ſunt: ſi quo minus[s], dixiſſem vobis:

ij. tim. ij. c.

Joan. xiiij. a.

a ¶ Finis. Ubi dictum eſt ꝙ appellamꝰ filios dei, ꝓpter preſentē iuſtitiā, q̄ tn̄ nō ſunt ſm preſciētiam.

b ¶ Alij vero. hoc alij reſpicit illud alij qđ poſuit. ſ. e. diſ. §. eorum. in prin. Lau.

c ¶ Omnino. i. ſine determinatione ⁊ aliqua. xxxj. q. j. ſi dormierit.

d ¶ Proponat. Aug. ſcꝫ Hug.

e ¶ Scribi. Quadrimembrē diuiſionē innuit. G. quam in ordinatione ꝓſequitꝫ vſq3 ad locū illū. ſic itaq3 peccata, vnūquodq3 mēbrū definiens, ⁊ definitiones ſuas authoritate confirmans. Lau.

f Benedictus. ¶ Qui bn̄dixit, i. bn̄dicet. i. exaltabit nos omnimodo in aīa ⁊ corpore. xxiij. di. q̄ epi̅s. ⁊ ideo ponitur p̄teritū ꝓ futuro, q2 futura ſūt certa apud deum, ſicut p̄terita apud nos p.

g ¶ Benedictione. i. exaltatione, q̄ erit ſpiritualis etiā in corporibus: quia tunc etiam habebunt proprietatem ſpiritus, q2 erunt agilia, ⁊ cibis non egētia. hāc authoritatem exponit. ſ. e. diſ. §. ſic itaq3.

h ¶ Elegit. Predeſtinando. q. d. ꝙ hoc gratꝫ faciet ſignatis.

i ¶ In ipſo. i. per ipſuꝫ. ſ. chriſtū ante ꝯſtitutionē, eccleſie verbū. h.

k ¶ In cōſpectu. non hominū. i. intꝰ vbi deꝰ videt, non extra vbi homines xxij. q. v. humane. Uel in conſpectu, id eſt in preſenti vita. B.

l ¶ Predeſtinauit. ad bona q̄ filij habituri ſunt.

m ¶ Per Jeſum. hoc eſt nō meritis n̄ris ⁊c. ſed cooperante chriſto. ⁊ Et hº tangit apl's in lr̄a q̄ nō ponitꝫ h̄ vbi d̄t ſm ꝓpoſituꝫ ⁊c. vt in gl. ſeq.

n ¶ Chriſtum. i. ipſum ſm ꝓpoſitū volūtatꝫ ſue in gloriē laudē et gratie ſue, in q̄ glorificauit nos in dilecto filio ſuo ⁊c.

o ¶ Ab eterno. q̄ ad dei preſciētiā.

p ¶ Judicatꝰ eſt. id eſt iudicari preſcitus eſt.

q ¶ Nouit. ¶ Seducitur. finaliter.

¶ Porro ſm iuſtitiā. ¶ Caſꝰ. Nunc Gratia. dicit ꝙ ſcribi ſm preſentē iuſtitiam eſt ea operari quibus ſit dignꝰ eterna ſalute. ⁊ de hoc duplici modo, ſcꝫ ſcribi ſm iuſtitiam, et ſm preſcientiam, probat authoritate domini. In domo patris mei ⁊c. quam authoritatem Gratia. exponit. et incipiunt ibi verba Gratia. dicens ⁊c. Operatione, id eſt ſm iuſtitiam. Ad probandum hunc duplicem modum inducit authoritatem Auguſtini.

r ¶ Scribendi. in libro vite quo ad dei preſcientiam et ſm iuſtitiam.

ſ ¶ Si quo minus. Id eſt ſi aliquo modo minus. i. non q. d. ſi non eſſent ibi parate in predeſtinatione, dixiſſem vobis, id eſt non celaſſem vobis, immo dixiſſem quia non ſunt ibi. et vere parate ſunt ibi in predeſtinatione, quia vado vobis parare locum in predeſtinatione. Parate quidem erant manſiones in predeſtinatione, ſed tamen

Mā̄ſiones m̄lte parate ſunt i domo dn̄i.

adhuc parande ipſorum operatione. Vel ſub vna diſtinctione, vt ſit probatio per impoſſibile, hoc modo. In domo patris mei manſiones plures ſunt, et merito multe parate ſunt vobis in predeſtinatione: quia ſi non eſſent parate vobis in predeſtinatione, ego dicerem vobis vado parare eas. i. vado eas vobis predeſtinare. hoc autem eſt impoſſibile vt incipiat aliqd predeſtinare. Conſtat ergo manſiones alias paratas eſſe. ⁊ hoc eſt ſi non eſſent ibi, dixiſſem vobis qꝛ vado parare. i. predeſtinare. h.

℄ Si quo minꝰ. i. aliquo minus. i. nō q. d. ſi non eſſent ibi multe manſiones, dixiſſem vobis quia non ſunt ita, ſed quia vado parare eas in operatione ⁊c̄. Vel. i. ſi multe nō eſſent ibi manſiones.

a ℄ Quia. i. vere ſunt ibi, quia vado parare eas in operatione.

b ℄ Scriptos. nota hic argu. contra exceptionē. S. in illo. §. xxvij. q. ij. ca. qd autē. §. ecce. qꝛ hic ex negatione ſequitur affirmatio. Joannes.

In domo patris. ¶ Caſꝰ. In hoc ca. Aug. primo ponuntur verba dn̄i, ſcꝫ in domo patris mei ⁊c. Secundo verba Aug. exponentis verba dn̄i, per que ꝓbat duplicē modum ſcribendi, ſcꝫ ſm iuſtitiā, ⁊ ſm preſcientiam, ſicut in litera poterit deprehendi. hoc autē verbū ſi quo minꝰ, in apparatu exponitur.

quiaᵃ vado parare vobis locū: et ſi abiero ⁊ preparauero vobis locum, iterum venio ⁊ accipiā vos ad meipſuꝫ: vt vbi ego ſum, ⁊ vos ſitis, dicēs: In domo patris mei manſiones multe ſunt: ſi quo minꝰ dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum: oſtēdit eos qbꝰ loquebaꝛ, ſcriptosᵇ in libro vite predeſtinatione. ſubijciens, ſi abiero et preparauero vobis locum ⁊c̄. oſtēdit eos adhuc etiā eſſe ſcribendos operatione.

Hinc etiā Aug. in eiuſdē loci explanatione ait.

IN domo patrꝫ mei manſiones multe ſunt. domꝰ dei, tēplū dei: regnū celoꝝ ſunt hoies iuſtiᶜ, in qbꝰ ſunt multe differētie: ⁊ he ſunt māſiones ipſiꝰ domꝰ. he autē iam parate ſunt in predeſtinatione, ſicut apl's ait: Qui elegit vos ante mūdi ꝯſtitutionē ꝑdeſtinādo, parādo autē ī opatione. vnde quos predeſtinauitᵈ, hos ⁊ vocauitᵉ, ſm hoc qd dr: Fecit deꝰ q̄ futura ſunt. i. q̄ facturꝰᶠ erat. et. ī. Si quo minusᵍ eſſe confirmat: quia ſi nō eſſet, dixiſſet iboʰ ⁊ parabo. i. predeſtinabo. ſꝫ qꝛ ibi ſunt, nō eſt opꝰ aliqua parare: quia vero nondū ſunt in operatione, addit. Et ſi abiero ⁊ preparauero. Abiēs ſꝫ nō relinquēs paratʰ, quia ſubtrahit ſe ⁊ latet, vt ſit fides: que eſt nō de viſa reⁱ, ⁊ inde eſtᵏ meritū fidei. Ex hac viuit iuſtꝰ, ⁊ mūdaꝛ ei cordium peregrinaꝛ, ⁊ in eaˡ deſideraturᵐ qd nondum habeꝛⁿ. Hec eſt ꝑparatio māſionis eiꝰ, qꝛ ſic parat nos ſibi et ſe nobis, vt maneat in nobis ⁊ nos in eo. quātum quiſqꝫ erit particeps eius plus vel minus pro diuerſitate meritorū: hec eſt multitudo manſionum.

Item ſm iuſtitiā deletur: qꝛ gratia ſubtracta ea operari ꝑmittiꝛ quibꝰ eternā dānationē mereꝛ. Hinc ꝓpheta° loquens ex perſona Chriſti ait: Deleanturᵖ de libro viuentium: hoc eſt ſubtrahaꝛ eis gratia: qua ſubtracta, hic in profundū vitioꝝ, deinde in eternā damnationē precipitātur. ⁊ cum iuſtis non ſcribātur. i. non apponatur eis gratia qua fiāt digni eterna ſalute. Sic itaqꝫ q peccata ſm

h ℄ Parat. Loquitur hic ac ſi aliquis poſſet incipere predeſtinari, quod non eſt verum.

i ℄ De viſa re, ⁊ hic innuit illud. Fides nō habet meritum vbi humana ratio prebet experimentū. arg. ī. de cōſecra. di. iiij. venit.

k ℄ Et inde eſt. ipſe deus ſcꝫ.

l ℄ In ea. ſcilicet fide.

m ℄ Deſideraꝛ. ſ. fides ⁊c. h. Rom. ij. c.

n ℄ Habetur. futura gloria.

℄ Item ſm iuſtitiam. ¶ Caſꝰ. Dixit Gra. ſ. quid ſit deleri ſm preſcientiā: nunc autem dicit qd ſit deleri ſm iuſtitiam, ſcꝫ facere ea quibus eternam damnationeꝫ meretur quis. ad quod inducit authoritatem ꝓphete, que magis facit ad probandum electionē ſm preſcientiam, et nō reſpicit qd proximo dictum eſt. Pſal. lxviij.

o ℄ Hinc propheta. Ad id reſpicit qd dixit quid ſit deleri ſm preſcientiam, non ad proximum, cū multi ſaluandi deleantur, ⁊ ſm iuſtitiam preſentem operantur damnatione digna.

p ℄ Deleantur. Hoc verbum reſpicit deletionem ſm preſcientiam.

c ℄ Juſti. xxiiij. q. j. omnibus.

d ℄ Predeſtinauit. Ab eterno.

e ℄ Et vocauit. In memoriam per gratie collationē, et interiori vocatione.

f ℄ Que facturꝰ. i. q̄ ſe facturū preordinauit. Lau.

g ℄ Si quo minus. cōfirmat eſſe māſiones paratas. i. que ſe facturum preordinauit, per arg. a contrario ſenſu ſumptum illius verbi ſi quo minus. Et hoc eſt qd ſeqtur. ⁊ ſi abiero. vnde eoipſo ꝙ abſt, māſiones illas parauit in opere. i. ipſos ad preparādū excitauit. accēdit enim eos ad deſiderādum ſe ampliꝰ res, quāto em̄ ampliꝰ deſiderata ſubtrahiꝛ, tāto ampliꝰ deſideraꝛ. ⁊ eoipſo ꝙ ſe ſubtrahit aſpectibꝰ eorum, meretur fides in eis augmētari. Fides enim eſt de re nō viſa. ⁊ hoc eſt abiens a ſuis ad tempus, ſed non relinquēs, quia cum eis eſt ſemper. ſ. diſtin. ij. querēdum. Meritum enim ita demum eſt (vt ait Augꝰ.) ſi de ea re ſit quam credere ad religionē pertinet. non enim de omni re que videtur, quod hic dicitur accipiendum eſt. Lau.

℄ Sic itaqꝫ peccata. ¶ Caſus. Reuertitur nunc Grat. ad materiā huiꝰ diſtinctionis. Nā in illo. §. eoꝝ. poſuerat opinionē dicentiū peccata dimitti ſm iuſtitiam ⁊ non ſm preſcientiam. vnde oſtendit hic quid ſit peccata dimitti ſm iuſtitiā. ⁊ conuenienter poteſt dici etiam ſm predeſtinationem. ⁊ inde ſumpta occaſione duas dicit eſſe preordinationes dei, ⁊ earum ſimiliter duos effectus. quo totum arguit ex diuerſis verbis que ponuntur in authoritate apoſtoli quam habuiſti ſupra, qui benedixit. Subiungit etiam qualiter ſe habeant iſte preordinationes et eius effectus. adijcit authoritatem Joānis, ex nobis ⁊c. quā dicit intelligendam ſm premiſſam diſtinctionem. et hoc vſqꝫ ad. §. hanc ſocietatem.

q ℄ Sic itaqꝫ. Reuertitur Gra. ad materiam huius diſtinc. et quia. ſ. in illo. §. eorum opinionem poſuerat dicentium ꝙ peccata receſſuris a iuſtitia remittuntur ſm iuſtitiam non ſm preſcientiam: hic oſtendit quid ſit pec-

Sine dubio ex negatione ſeq̄tur negatio nō affirmatio, qꝛ ibi dr ꝙ ex q̄ btā maria quā Joſeph deſponſauerat ⁊ in ſuā duxerat, coniunx negaꝛ fuiſſe: multominꝰ illa que ſimpl'r ſponſa erat, cōiunx eſt appellāda. Pe. vt. xxvij. q. ij. inſtitutum. et Grego. deſideria dilatione creſcūt. Archi.

catum dimitti ſm iuſtitiam: quod cõuenienter poteſt dici fieri etiam ſm preſcientiam. Et inde ſumpta occaſione duas dicit eſſe dei preordinationes, ⁊ earꝝ ſimiliter duos eſſe effectus: qđ totum arguit ex diuerſis verbis authoritatis ap̄li. Subiũgit etiã qualiter lege cõſequẽdi ſe habeant iſte preordinationes ⁊ earum effect⁹. ⁊ adijcit authoritatẽ euãgelij ſi fuiſſent ex nobis ꝛc. etiã ſm hanc diſtinctionẽ eſſe intelligenda, ⁊ in quem modũ obſtaret demonſtratur. et hoc vſqꝫ ad .§. hanc ſocietatem. Lau.

k ¶ Eius preordinationis. ſcꝫ prime.
l ¶ Ad ſecundam. non ad primam.
m ¶ Utrumqꝫ. ſcꝫ ſi fuiſſent ex nobis, ⁊ mãſiſſent vtiqꝫ nobiſcũ: ita ſcꝫ vt antecedens referaꝛ ad ipſam preordinationem ſm naturam, et conſequens ad effectum.

Rom. ij.c.

a ¶ Scđm p̄ſcientiã preſentis iuſtificationis. l.

Eph. i.a.

b ¶ Authoritate. ſ.e.diſ. benedict⁹. Lauren.

c ¶ Preordinationes. i. plures predeſtinationes. pluraliter dicit ꝓpter duos effectus preordinationũ: quorum vnum implet deus hic ꝓpter iuſtificationẽ: alterũ in futurum dando beatitudinem. vna eſt eñ dei preordinatio. i. deus preordinãs: deus vnus et p̄deſtinãs vnus eſt: ſꝫ eius duo ſũt effect⁹ ſcilꝫ iuſtitia vel iuſtificatio in p̄ſenti, ⁊ eterna beatitudo in futuro.

preor: dinatio dei du: os ha: bet effe ctus.

Eph. i.a.

Pſal. lxviij.

d ¶ Prima predeſtinatio. id eſt primus mod⁹ predeſtinationis. Lau.

Vide.

e ¶ Gratificauit. Id eſt gratos fecit. Lau.

f ¶ In dilecto. i. propter vel pro: q̄ ꝓpter dilectũ filiũ ſuum nos diligit. ⁊ illis quos diligit filius ⁊ quibus vult filius diuina dona largitur.

Scilꝫ filij ad eternã deꝑdinationẽ mãnõ fuiſſent.

preſciẽtiam[a] remittunꝛ cũ ab eterno gr̃a preparaꝛ qua vocat⁹ iuſtificeꝛ, iuſtificatus tandẽ eternaliter gl̃ificeꝛ. Scđm iuſtitiã vero pctã remittunꝛ, vel cũ baptiſma plena fide accipitur, vel pn̄ia toto corde ꝯtrito celebraꝛ: q̄ remiſſio et ipſa ſm p̄ſcientiã nõ incõueniẽter fieri đr. Ut eñ ex p̄miſſa authoritate[b] apl̄i datur ĩtelligi, due ſunt preordinationes[c]. Una q̄ quiſqꝫ preordinatur hic ad iuſtitiã ⁊ remiſſionẽ pctõꝝ percipiẽdã: altera qua aliq̄s predeſtinaꝛ ad vitã eternã in futuro obtinendã. Harũ effect⁹ ſunt p̄ſens iuſtificatio, ⁊ futura gl̃ificatio: q̄ oĩa in premiſſa auctĩe cõueniẽter diſtinguuntur. Prima eñ predeſtinatio[d] qua preordinaꝛ ad preſentem iuſtitiã, deſignaꝛ cũ diciꝛ. Sicut elegit nos in ipſo ante mũdi conſtitutionẽ ꝛc. cuius effectus infra ſupponiꝛ. In qua gratificauit[e] nos in dilecto[f] filio ſuo ꝛc. Scđa preordinatio ibi oſtẽditur. Qui predeſtinauit nos in adoptionem filioꝝ ꝛc. Eius effect⁹ premittiꝛ dũ diciꝛ. Qui bñdixit nos in oĩi benedictione ꝛc. He due preordinationes et earũ effectus ita ſe habẽt, vt prima ⁊ ei⁹ effectus natura p̄cedãt: ⁊ lege cõſequẽdi[g] ĩferanꝛ. Si eñ aliq̄s p̄ordinat⁹ eſt ad vitã, cõſeq̄nꝛ infertur: ergo p̄deſtinatus eſt ad iuſtitiã: ⁊ ſi conſequitur vitã eternã, ergo conſecutus eſt iuſtitiã. ſed non cõuertiꝛ. Unde multi participes ſũt prime preordinationis per eius effectus: ad q̄s ſcđa vel eius effectus minime ꝑtinere ꝓbãtur. Iuxta hãc diſtinctionẽ intelligẽda eſt authoritas illa Io. Exierũt[h] ex nobis, ſꝫ nõ erãt ex nobis. nam ſi fuiſſent ex nobis: mãſiſſent vtiqꝫ nobiſcum. Ex nobis (inq̄t) exierũt. i. a nr̃a ſocietate receſſerunt: qua prime p̄ordinatiõis et ei⁹ effect⁹ nobiſcũ participes erãt. ſꝫ nõ erãt ex nobis. i. ſcđe[i] p̄ordinationis et eius effect⁹ ſocietatẽ nobiſcum nõ inierũt: qđ ex eo videri põt, q̄ꝛ ſi fuiſſent ex nobis. i. ſi illi⁹ p̄ordinationis nobiſcum participes eſſent, manſiſſent vtiqꝫ nobiſcũ. i. a ſocietate effect⁹ eius[k] p̄ordinationis quã nobiſcũ cõtraxerant, nõ receſſiſſent. ſi eñ ad ſecundã[l] p̄ordinationẽ vtrũqꝫ[m] referreꝛ: nõ ꝯueniẽter[n] illud inferreꝛ, mãſiſſẽt: imo cepiſſent vtiqꝫ nobiſcũ eſſe. ſi vero ad primã, falſa eſſet ꝓpoſitio, ſi fuiſſent ex nob̃ ꝛc. Multi eñ preſentis iuſtitie ⁊ ſctitatis participes fiũt, q̄ tñ in ea nõ ꝑſeuerãt. vñ dñs ait in euãge. Non qui ceperit, ſꝫ q̄ ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finem, hic ſaluus erit.

Hanc[o] ſocietatẽ ſi quis ſolo nomine et profeſſione, non autem rei veritate a damnandis dicat contrahi,

n ¶ Non conuenienter. Hoc forte ideo dicit: quia adhuc iſti non habebant effectuꝫ ſcđe predeſtinationis, ſed habituri erant: et ideo non conuenienter ſubiungereꝛ mãſiſſẽt: cũ adhuc iſti ibi non manerẽt: qđ innuiꝛ ex vi locutionis. h.

Antecedẽs ẽ ſi fuiſſent ex nobis: ꝯſeq̄ns eſt manſiſſent ꝛc.

Hanc ſocietatẽ. ¶ Caſus. Oſtẽdit Gratia. in hoc .§. q̄ damnãdi veram iuſtitiã poſſunt habere donec pie viuunt ⁊ nõ ſolo nomine: licet nõ ſint habituri vitaꝫ eternam: quod rationibus ⁊ authoritatibus probat, et hoc vſqꝫ ad locum illum, qui autem. nã ibi aſſignat modos huius vocabuli filius, ⁊ qualiter filij dei appellẽtur etiã qui futuri ſũt mali vt oſtendat qualiꝛ peccata dimiſſa redeãt. ⁊ hoc facit vſqꝫ ad .§. qui autem. et quod dicit ibi ſocietatem. i. effectum predeſtinationis. Participes ait. ſcꝫ Augu. ſ.e.c. ſi ex bono.

i. Ioã. ij.a.

o ¶ Hanc ſocietatẽ. predeſtinatorũ vel preſcitoꝝ de q̄bus fit mẽtio in authoritate Io. exierũt ꝛc. ſ. §. pri. et ca. ſi ex bono ꝛc. q. d. i eadẽ qualitate in qua erãt futuri, apparebũt tunc in preſentia.

Mat. x.c.

g ¶ Conſequendi. i. conſequẽtie hypotheticarum vel conditionalium.

h ¶ Exierunt. Quia non poteſt eſſe q̄ nobiſcum fuiſſent quo ad ſecũdam preordinationem, ſcꝫ q̄ eſſent preordinati ad vitam eternam, et tamen non manſiſſent nobiſcum intelligas continue. vnde ſubiungitur: immo incepiſſent eſſe nobiſcum. h.

i ¶ Secunde. Quod nota per hoc q̄ dicitur fuerunt ex nobis.

o ¶ Hanc ſocietatẽ. ſcꝫ q̄ dãnandi verã iuſtitiã habere poſſunt ſm preſcientiam, ⁊ nõ ſolo nomine cenſeri debeant, oſtẽdit authoritate ⁊ rõnib⁹ vſqꝫ ad illũ locũ: q̄ aũt. ibi diuerſos modos huius vocabuli filius dei aſſignat, ⁊ qualiter filij dei appellanꝛ etiam qui futuri ſunt mali: vt oſtẽdat tandem ex hoc qualiter pctã dimiſſa redeant: et hoc vſqꝫ ad .§. qui autẽ. Et hic not. q̄ hic vult infringere opinionẽ quam. ſ. eo. poſuit .§. eorũ. que dicit dãnandos ſolo nomine iuſtos eſſe, ⁊ non ſm preſcientiam.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

eiuſdē authoritatis[a] teſtimonio cõuincitur. De his em̄ qui prime nõ ſcõe preordinatiõis ſunt participes. Aug. ait. Nec nos moueat q quibuſdã filijs ſuis de⁹ nõ dat iſtã pſeuerantiã. Abſit em̄ vt ita ſit ſi de predeſtinatis eſſent, ꝛ cetera q̇ in eadē[b] auc̃te ſupra cõtinētur. Oues nãqꜫ de q̇b⁹ ī euãgelio dñs ait: Et alias oues habeo que nõ ſunt ex hoc ouili. ꝛ filij de quibus Joan. ait: Ut filios dei q̇ erant diſperſi, congregaret in vnũ: ita preſciētia erant oues ꝛ filij: vt qualitate[c] p̄ſentiũ[d] nõ ſpe tm̄, ſed etiam ante dei oculos eſſent filij ire ꝛ ꝑditionis eterne: vñ apl's non ait videbamur eſſe: ſꜫ eram⁹ inq̇t et nos natura filij ire, nec ait: Reputabamini ab hoibus, ſꜫ fuiſtis aliqñ tenebre: nunc aũt lux in dño. de ſe ſcribēs ad Timo. nõ ait videbar, ſꜫ fui pſecutor ꝛ blaſphemus ꝛ ꝯtumelioſus: nũc aũt ſum miam ꝯſecut⁹. oēs q̇cũqꜫ in Chriſto renaſcunt̄, ꝛ q̇ ei⁹ ſanguie a diabolo redimunt̄: pri⁹ ex Adam pctõres naſcũtur, et diabolice ſuitutis obnoxij. Sicut ꝰ iſti q̄uis ſint futuri filij dei, tamē pri⁹ ſunt filij diaboli: ſic hi de quib⁹[e] ſermo habet̄: q̄uis recedendo a iuſtitia futuri filij ſint ꝑditionis eterne: cũ tñ pie et fideliter viuũt, vere ſunt filij dei, ꝛ iuſti, ꝛ eterna btitudine digni. vnde auc̃tas nõ ait: cũ viderent̄ pie et fidel'r viuere: ſed cũ pie et fideliter viuerent, nec veraciter[f] a bono in malũ cõmutarent̄, qui nunq̄ veraciter boni fuerũt. dñs q̇ꜫ non ait ꝑ Ezechielē: Si auerterit ſe iuſt⁹ a iuſtitia ſua quã videbat̄ hr̄e: ſed ſua. ſ. quã veraciter habet. Qd̄ aũt in eadē authoritate ſequit̄: Nõ erant in numero filiorũ qñ erant in ꝓfeſſione filioꝝ: ita intelligendũ eſt. Filij dei duob⁹ modis[g] appellãtur: vno modo appellant̄ in futuro: altero in p̄ſenti: qui triplex eſt. Dicũtur filij dei participatiõe hereditatis eterne: ſicut Joan. ait in euangelio. Quotquot crediderũt in eum, dedit eis poteſtatē filios dei fieri. ꝛ apl's ait ī epiſtola ad Rom̄. Expectatio[h] creature reuelationē[i] filiorum dei expectat: et. ī. Ipſa creatura liberabitur a ſeruitute corruptionis[k] in libertatem[l] gl'ie filioꝝ dei. et. ī. Ipſi intra nos[m] gemimus adoptionē[n] filiorũ dei expectantes. Hinc etiam Aug. eadē ṽba apl'i exponēs ait: Modo tãtũ creatura[o] eſt, nondum filioꝝ forma ꝑfecta. Hoc[p] ergo modo nõ ſunt filij dei niſi participes eterne[q] btitudinis. In p̄ſenti etiã dicuntur filij tribus modis: vel p̄deſtinatiõe tm̄: ſicut hi de quib⁹ Jo. ait: Ut filios dei q̇ diſperſi erant ꝛc. vel predeſtinatione, et ſpe eterne beatitudinis: ſicut illi de q̇bus dñs ait: Filioli mei adhuc modicũ vobiſcum[r] ſum. Uel merito fidei ꝛ p̄ſent̄ iuſtitie: nõ aũt p̄deſtinatione claritatis eterne: ſicut hi de q̇bus dñs ait: Si aũt dereliquerint filij eius legē meam, et in iudicijs meis non ambulauerint ꝛc. Hi ergo[ſ] de quibus in p̄ſenti agit̄: filij ſunt merito fidei et p̄ñtis iuſtitie: nõ ſũt aũt filij adoptiõis eterne. Qui ergo pctã dimiſſa fatent̄ redire: ſm̄ iuſtitiam et nõ ſm̄ p̄ſcientiam[t] ea dimitti neceſſe eſt vt cõfiteant̄: ſicut ſaluãdis pctã ſm̄ iuſtitiã ad eternã dãnatione ĩputant̄ nõ ſm̄ p̄ſciētiã: qꜫ ꝛ illis a bono in malũ deficientib⁹ ſingula replicabũt̄ ad ſupplicium: ꝛ his vſqꜫ in finē ī bono pſeuerãtib⁹ nulla ĩputabũtur ad penam eternam. Qui aũt[v] dicunt q pctã dimiſſa non redeant, authoritate Gregorij ꝛ Proſperi ſententiam ſuam cõfirmare conantur. Ait enim Grego. in moralibus libro. xxxv. v.pe.

a ❡ Authoritatis. Que authoritas poſita eſt. ſ. e. ſi ex bono. Lau.
b ❡ Que in eadē. ſ. ea. diſ. §. verũ. c. ſi ex bono. h.
c ❡ Qualitate. Ordo: vt eſſent filij ire. i. preſcientie preſentis malitie ꝛ peccati preſentis: eſſent tales dico nõ ſpe tantum, ſed ante dei oculos, id eſt vt non ſolum viderent̄ tales, ſed etiã eſſent. hug. (Joan. x.c. Joan. x.g.)
d ❡ Preſentiũ. q̄ſi dicat, in ea q̄litate in qua erãt futuri, apparebũt tunc in preſentia: vt. ſ. e. notaui.
e ❡ De quibus. Scilꜫ q̇ p̄ſentē habēt iuſtitiã, ſꜫ ſunt eã amiſſuri: de quibus. ſ. ꝑlibauit. §. eorum. Lau. (Eph. ij.a. Eph. v.b.)
f ❡ Ueraciter. Ar. ff. de aur. ꝛ ar. le. l. ſi ita. Lau. (j. Ti. j.c.)
g ❡ Duobus modis. Id eſt ſm̄ q ſunt in patria iam, et ſm̄ q adhuc ſũt in preſenti vita: qd̄ tripharie diuidit̄ ſicut iã magiſter dicet. hug.
h ❡ Expectatio. Id eſt creatura expectans. ſ. homo.
i ❡ Reuelationē filiorum dei. vel homo fidei, id eſt fidelis: ex qua ſcilꜫ apparet q̄lis eſt, vel futurus erit: vl' in qua ſcilꜫ hõ d̄r hic creatura: qꜫ hic videtur eē creatura tm̄: ſed in alia vita appebit q eſt fili⁹ dei qd̄ in hac quidem vita plene nõ apparet. h. (homo ĩ alia vita apparebit fili⁹ dei.)
k ❡ Corruptiõis. Id eſt penalitatis a cauſa querendi victũ et veſtituꜫ et alia quib⁹ indiget nr̄a mortalitas. h. (Ezec. xviij.f.)
l ❡ In libertateꜫ glorie. id eſt in glorioſam libertatem quam habebunt filij dei. hug.
m ❡ Intra nos. i. in anima ꝛ ratione dolemus.
n ❡ Adoptionē. Perfectã: ſcꜫ ex oi parte: vt ſimus filij dei ſm̄ animã et ſm̄ corpus, quantum ad gaudium anime, et ſtolã immortalitatis ĩ corpore. hug. (Joan. j.a. Rom̄. viij. d. Filij dei erimus ſi aiam et corp⁹.)
o ❡ Creatura. Nulla prerogatiua ſup alias creaturas predita.
p ❡ Hoc ergo. ſicut ij qui mali ſunt adhuc, ſed futuri ſunt boni: qꜫ predeſtinati.
q ❡ Eterne. Sicut qui boni ſunt, ꝛ finaliter ſunt boni permãſuri. L.
r ❡ Uobiſcum. i. adhuc modicum filij dei habētibus. L.
ſ ❡ Hi ergo. Infert ex proxime dictis per argu. a ſimili: et reuertitur hic ad principalem materiã hui⁹ quarte diſt. (Joan. xj.g. Joan. xiij.f.)
t ❡ Non ſm̄ preſcientiam. ꝛ tamen ſm̄ preſciētiam dimitti: ſicut d̄t Gratianus. ſ. ea. ca. in domo. §. ſic itaqꜫ. ṽſic. que remiſſio. ſed hic alter ſumit nomen preſcientie q̄ ibi. (Pſal. lxxxviij.)
❡ Qui aũt. ṽ Hec eſt. v. pars diſti. in qua probat magiſter q peccata non redeunt: quod verum eſt ſm̄ Joan. de fan.
v ❡ Qui autē. ab hinc vſqꜫ ad. §. verũ. ꝓbat ſententiã aliã. ſ. pctã dimiſſa nõ redire: ꝛ h° duabus authoritatib⁹.

Quid eſt. ¶ Caſus. Primo querit Gregorius quare per Moyſem dicitur: Qui reddis iniquitatem ꝛc. Secundo exponit illam authoritatem, quam dicit intelligi de originali peccato: pro quo originali peccato patris filius polluitur ante baptiſmū, ſed poſt baptiſmum polluitur tantum pro ſuo peccato.

Quid eſt qd̕ dicit: Qui reddis iniqtatē[a] filijs[b] ac nepotib⁹? Pctm̄[c] ſcȝ originale a p̄ribus trahim⁹: et niſi p gratiā baptiſmi ſoluamur: etiā parētū culpā portamus: q: vnū cum illis ſumus. Reddit iniqtatē patrū filijs, dum pro culpa parētis ex originali pctō aīa polluit̄ plis. Et rurſus: Nō reddit iniquitatē patrū filijs: q: cū ab origiali culpa p baptiſmū liberamur: nō iā parētū culpas, ſȝ quas nos ipſi cōmiſimus, habemus[d].

Itē in rn̄ſionibus Proſperi.

Qui recedit a xp̄o ꝛ alienus a gr̄a finit hanc vitā: quid niſi in perditionē vadit? ſed nō in id[e] qd̕ remiſſum eſt, recidit[f]: nec in originali[g] peccato dānabitur: qui tn̄[h] ea morte[i] afficitur, que[k] ei ꝓpter dimiſſa peccata debebatur.

Finis hui⁹ auc̄tis principio[l] cōtraire videt̄. neqȝ em̄ aliud eſt dimiſſa pctā redire, vel in originali pctō damnari, q̄ȝ penā[m] pctō debitā poſt eiuſdem remiſſionem excipere. Authoritates ꝓo ſibi cōtrarias aſſertores[n] huius ſnīe ita determinant[o]. Pctā dimiſſa redire dicunt̄: q: quiſquis poſt acceptā remiſſionē pctōꝝ ad vomituȝ redierit, tāto grauius puniet̄ quāto magis benignitate dei abuſus, ſingulorum remiſſionis accepte ingratus extitit[p].

Verum illa ſnīa fauorabilior videtur: q: plurib⁹ roboratur authoritatibus, et euidentiori ratione firmatur. Ut em̄ dominus[q] ait per Ezechielem.

Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua, ꝛ fecerit iniquitatem ſm̄ oēs abominationes quas oparī ſolet impius nunquid viuet? Oēs iuſtitie quas fecerat nō recordabuntur[r], in peccato ſuo morietur: et non erunt in memoria iuſtitie eius quas fecerit.

Item Gregorius in explanatione eiuſdem loci.

Hoc nobis maxime ꝯſiderādū eſt: q: cuȝ mala cōmittimus, ſine cauſa bona nr̄a trāſacta reuocamus[s]: qm̄ in perpetratione malorū nulla debet eſſe fiducia preteritorum bonorum[t]. Idem.

a ¶ Iniquitateȝ. Per hanc authoritatem non ꝓbatur ꝓpoſitum, ſed per ſequētem optime. Lauren.

b ¶ Filijs. Non poteſt intelligi niſi de originali peccato: al's enim cōtradiceret authoritas illa filius non portabit ꝛc. j. qōne. iiij. iudei.

c ¶ Peccatum. Solum.

d ¶ Habem⁹. vnde patȝ ꝙ originale peccatum dimiſſum nō redit: et ita peccata dimiſſa nō redeunt.

e ¶ Qui recedit. Sed nō in id qd̕. ꝟ. xxiij. qō. iiij. ſi illic. ꝟ. l. diſti. ca. miror. ꝟ. diſti. j. tres autem. h.

f ¶ Recidit. Hic expreſſe dicit iſte ꝙ peccata non redeant: ſed ſi cōtrarium tenere volueris, expone ſic: non recidit oino vel eadem quantitate in qua prius eſt.

g ¶ Nec in originali cōtradicit ſibi ſi ſic exponatur.

h ¶ Qui tamen. Supra. ca. proxi. qui recedit.

i ¶ Ea morte. Id eſt ſimili pena eterna.

k ¶ Que. Id eſt qualis mors eterna. ſi ſic exponat̄ non contradicit ſibi.

¶ Finis huius ¶ Caſus. Hic dicit Gra. ꝙ finis ꝓxi. ca. vbi dicit ea morte, contradicit principio vbi dicit, ſed non illud. ſed hec dictio ea facit ſimplicem relationē. Qui autem dicūt ꝙ peccata nō redeunt, ſic intelligūt authoritates contrarias que dicūt peccata redire, ꝛ ꝙ ðr id eis fieri qui poſt remiſſionem abutuntur gratia dei. ꝛ hāc ſententiam dicit Gra. fauorabilem eſſe: ſcȝ que dicit peccata redire. quod adhuc ꝓbat per ſequentia, per que probat a contrario ſenſu ꝙ peccata redeunt: q: bona preterita per peccatum moriuntur.

l ¶ Principio. Magiſter vocat principiū vbi dixit, ſed non in id ꝛc. finem vero vbi dixit: qui tamen ea ꝛc. ꝟ. ca. proxi. qui recedit. ſed illud ea, facit ſimplicem ꝛ nominalem relationem: non numeralem, ſicut ibi: mulier q̄ damnauit, ſaluauit.

m ¶ Quam penam. Verum diceret ſi p eodem peccato penam exciperet. Lau.

n ¶ Aſſertores. Id eſt illi qui dicunt ꝙ peccata dimiſſa non redeunt. Lau.

o ¶ Determināt. Gra. aliter intelligit in ſequenti ꝟ.

p ¶ Extitit. Vel potius q: ita damnabitur quis pro ſequenti peccato, ſicut dānaret̄ ſi prima peccata non eſſent dimiſſa. ſ. eternaliter: ſed nō tantum puniet̄. Hug.

¶ Verum illa. ¶ Hec eſt. vj. pars diſt. in qua ꝓbāt per ſex authorit̄. ꝙ peccata redeunt: et hoc probat ſuperficialiter: nam authoritates bene intellecte nō faciunt pro eo. Jo. de fan.

q ¶ Ut enim dn̄s. Ab hoc loco vſqȝ in finē nititur Gratianus conſlare argu. huiuſmodi ꝙ bona priora p mala ſequentia mortificata reuiuiſcūt, ſi poſtea bona fiāt. ergo a ſimili cum mala per penitentiam mortificētur: ſi iterū quis in malum reciderit, reuiuiſcunt: et ita peccata redeunt. ſed hec argumentatio (vt predixi in principio huius diſtic.) non procedit quia aliud eſt ī via aliḋ in inuio, id eſt aliḋ eſt ī bono, aliud in malo: q: bona communicant̄, non mala. argu. de conſec. diſt. iiij. queris. argu. ff. de ſer. expor. ſeruus. et ꝓbat primum vſqȝ ad illum locum, hoc ſicut. ſecundum aūt probat vſqȝ ad illum locum, porro. exinde probat ꝙ eadem ratio eſt in bonis ꝛ in malis quo ad hoc. tandem cōcludit in ꝟ. ſed his. ver. ſicut igitur bona. Lau.

r ¶ Si auerterit. ¶ Non recordabuntur. ergo idem eſt ac ſi nunqȝ habuiſſet aliquod bonuȝ propter quod peccatum ſibi fuit dimiſſum. Et ita idem eſt ac ſi nunqȝ ei peccata fuiſſent dimiſſa. et ſic oīa pctā taliter dimiſſa redeunt. ꝛ dicunt̄ redire per ſequens pctm̄, ſicut priora bona mortificata per peccata, dicūtur per pn̄iam reuiuiſcere. L. et ita argumentat̄ Gratianus ex his authoritatibus a ſimili per contrarium.

s ¶ Hoc nobis. ¶ Reuocamus. in defenſionem a pena quo ad vitam eternam. Lau.

t ¶ Preteritorum bonorum. Quin ꝓ malis puniatur: mitius tamen punietur. Vel quo ad vitam eternam conſequendam non debet haberi fiducia. De hoc. ꝟ. diſtinc. iij. ca. querat. ꝟ. item illud. licet quo ad minorem penam ſubeundam poſſit haberi fiducia. h.

Exo. xx. a.

Peccatū originale dimiſſum nō redit.

Etſi illud verum eſt in opi. illorū q̄ dicunt peccata dimiſſa redire, nō quo ad eſſe: ſȝ q̄ ad reatū et pe. pe.

vj. ps.

Ezec. xxxiij. d.

Aliud ē in via, aliud in inuio.

Bona mortificata p pn̄iam reuiuiſcunt.

a D Epertuſo. hoc continetur in aggeo propheta in pmo capitulo. Lau.
b S I refugientes. ¶ Prioribus. Ecce verbum pro quo inducitur capitulum.
c ¶ Melius. Id eſt minus malum. Lau.
d I Ntermittẽtes. i. dimittentes: quaſi non hoc tantũ cõtenti, ſed cum hoc habito ad vlteriora ꝓcedentes.
e ¶ Inchoatiõis. id eſt in q̃ chriſtꝰ inchoat eſſe in nobis per fidem: ſcilicet qui ſmo eſt de initio fidei quo rudes catechizãtur: vt eſt ſymbolum ⁊ dñica oratio. x. q. i. placuit. Hu.
ij. Pe. ij. d.
f ¶ Feramur. ſʒ intelligentiam ſcripture, ⁊ bonã operationem.
g ¶ Iaciẽtes fundamẽtum. nos inquã dico iaci. fun. penitẽtie. Qđ priꝰ dixit ſermonem inchoationis, hic appellat fundamentum: q: ad religionem chriſtianã venientibus prius ꝓponitˀ: et ſuper hoc quod perfectionis eſt edificatur. dicit ergo, nos dico iacientes fun. penitẽtie. i. penitentiã q̃ſi lapidem in fundamẽto, quod eſt pena de peccatis, vel de hoc ꝙ q̃s priora bona mortificauit per peccatum. iaciẽtes dico, id eſt non ſicut olim, ſcilʒ non ita negligẽter ſicut olim: vt ſicut prius cecidimus, ſic iterum cadamus. Uel non rurſus, id eſt non amplius niſi modo iaciamus, vt amplius iacere non ſit opus.
Hebr. vj. a.

¶ Dicens opera. ¶ Caſus. Iſte. §. reſpicit finem precedentis ca. et dicit Grat. ꝙ per opera mortua, priora bona ſignificantur: que ſicut per peccatũ moriuntˀ, ita per penitentiam reuiuiſcunt. vnde Gratia. intendit probare a ſimili per cõtrarium: ergo mala per peccatũ redeunt. Et ad hoc inducit authoritates ſequentes.
h ¶ Ad meritum. Licet magiſter ad hoc iſtud allegat: non tamen per ꝯtrariũ intelligendũ: vt idem ſit in malis magiſter tamen ad hoc. §. tres poſuit opiniones.
i ¶ Unde Auguſt. Pium eſt. ꝫ. diſtin. iij. ca. querat. §. illud autem. ⁊ ca. pium eſt.
k ¶ Hiero. Non eſt. ꝫ. diſt. ij. §. hec itaqꝫ. ⁊ c. nõ eſt. h.

D Eptuſo[a] q̇ppe ſacculo aliũde exit qđ aliunde immittitˀ: q: indiſcrete mentes mercedẽ que ex bono opere acquiritur, nõ aſpiciũt quõ ex malo opere perdatur.

I tem Petrus in epiſtola. ij.

S I refugiẽtes coinq̃nationes mundi in cognitione dñi nr̃i ſaluatoris Ieſu xp̃i, his rurſus implicati ſuperãtur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus[b]: melius[c] enim erat illis nõ cognoſcere viam iuſtitie, q̃ꝫ poſt cognitionem retrorſum cõuerti ab eo qđ illis traditum eſt ſancto mandato. Paulus quoqꝫ ſcribens ad Hebreos ait.

I Ntermittẽtes[d] ſermonẽ inchoatiõis[e] xp̃i, feramur[f] ad eius ꝑfectionẽ nõ rurſus iacientes[g] fundamentum pñie ab opibus mortuis.

D icẽs opera mortua, priora bona ſignat apl's q̃ p ſequens pctm̃ erant mortua: q: hi peccando priora bona irrita fecerũt. Hec ſicut peccãdo fiunt irrita, ita p pñiam reuiuiſcũt, et ad meritum[h] eterne vite et btitudinis ſingula ꝓdeſſe incipiunt, etiã illa que pctis inueniuntˀ admixta. vnde Augu.[i] Pium eſt credere ⁊c. et Hiero.[k] Nõ eſt iniuſtus deus ⁊c. Apl's etiã ſcribens ad Hebre. cuʒ fidem ⁊ dilectionẽ ⁊ bona opa eoꝝ breuiter ꝯmemoraſſet: horuʒ oĩm mercedẽ quam amiſerãt peccãdo, poſt pñiaʒ a dño eos recepturos[l] oſtendit. Porro[m] qui per ꝓphetã dixit. Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua ⁊c. ipſe per eundẽ[n] ꝓphetã ꝓmiſit dicẽs: Si impius egerit pñiaʒ ab oibꝰ peccatis ſuis q̃ opatꝰ eſt: ⁊ cuſtodierit vniuerſa precepta mea, ⁊ fecerit iudiciũ et iuſtitiã: vita viuet et nõ morietˀ: oĩm iniquitatũ eius quas operatꝰ eſt nõ recordabor: in iuſtitia ſua quam operatus eſt, viuet.

F ilijs[o] q̃ꝫ iſrael per aſſyrios captiuandis veteris idololatrie pctm̃ dñs per Oſee iproperat: ⁊ peccatum qđ Moyſe ſupplicante patribus fuerat dimiſſum, hoc in filijs reuixiſſe oſtendit dicens.

U E eis q̇ receſſerunt[p] a me: qm̃ vaſtabuntur[q] quia preuaricati[r] ſunt in me. Ego redemi[s] eos, ⁊ ipſi locuti ſunt contra me mendacia[t], et non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant[v] in cubilibus ſuis: ſuper triticum et vinum ruminabant[x]: et re-

l ¶ Recepturos. ergo a ſiˀi intelligatˀ ꝑ ꝯtrariũ idem eſſe in malis, ꝙ ſm̃ horum ſententiam reuiuiſcent.
¶ Porro qui. ¶ Caſus. Allegat nunc Gra. pro illa parte ſcilicet ꝙ peccata dimiſſa redeunt. et hoc probat authoritate Ezechielis prophete, que ſatis plana eſt: per quem dñs loquebatur: ⁊ hoc probat a contrario ſenſu.
m ¶ Porro. hoc porro copulatiue tenetur, nõ aduerſatiue: ⁊ inducitur ſequens ca. ad probãdũ ꝙ bona mortificata reuiuiſcũt. Gratia. allegat ꝓ alia ſnia ſcʒ ꝙ peccata non redeant. vel ſi pro alia ſentẽtia intelligatur, ſic accipiatur litera quaſi nõ ſolum per authoritatem illã ſi auerterit ⁊c peccata redeãt: ſʒ et per authoritatẽ aliam.
Porro q̃ꝫ copulatiue tenetur.
Ezec. xxxiij. d.
n ¶ Eundem prophetam. i. eiuſdem prophete qui predixerat: ⁊ Ezechielem: vt. ꝫ. §. finis.
Ezech. xxxiij. c.
¶ Filijs. ¶ Caſ. Adhuc ꝓbat Gratiañ. ꝙ peccata dimiſſa redeunt. Et ad hoc probãdum inducit ca. ſequẽs per quod intendit probare ꝙ peccata dimiſſa redeũt. vnde dicit propheta: Ue eis qui receſſerũt a me ꝑ pctm̃ quoniã damnabũtur q: i me preuaricati ſũt ⁊c. ⁊ ſunt verba Oſee ꝓphete redarguentis filios iſrl'. Et ca. ve eis. patet.
Oſee vij. a.
Oſee vij. c.
o ¶ Filijs. Per quos oẽm ppl'm myſtice intelligas colentem idola.
p U E eis qui receſſerunt. per idololatriã vel peccatum immane. xlv. diſt. diſciplina.
Pſal. xxxiij.
q ¶ Uaſtabuntur. Ab hoſtibus, et miſeri erunt.
r ¶ Preuaricati. Adorando vitulum: et tranſgrediendo meum preceptum: de quo dixi. Non faciatis vobis deos alienos.
s ¶ Redemi eos. Ab egyptiaca ſeruitute.
t ¶ Mendacia. Dicentes. Hi ſunt dij tui iſrael.
v ¶ Ululabant. Luxurie vacantes.
x ¶ Ruminabant. Id eſt non ſicut hoĩes comedebant, ſed quaſi iumenta.
x ¶ Ruminabant. id eſt abundantiam rerum quam habebant ſepius ad voluptatem quaſi ad fauces reuocabant; vt inde delectabilius paſcerentur, nihil niſi de-

bos et luxurias querentes.
a ¶ Receſſerunt. Dando ſe diabolo.
b ¶ Erudiui. Per Moyſen ⁊ alios fideles.
c ¶ Et confortaui. Id eſt dedi eis fortitudinem bellandi in tempore Joſue.

n ¶ Idem. Super eundem locum. Lau.
o ¶ Diuina. ¶ Redire. Supra.j.q.iiij. iam itaqꝫ. ꝫ. xxiij.q.iiij. ſi illic.
¶ Sed his authoritatibus. ¶ Caſus. Induxit Gra. ꝫ.c. xxi. quaſdam authoritates que videntur dicere ꝙ peccata dimiſſa non redeāt: ſed quia ſunt contra ſuam ſententiam: ideo nūc eas ſoluit, ⁊ dicit ꝙ intelliguntur de originali peccato: de quo purgato non puniūtur quia patres peccauerunt: ſed ideo puniūtur, quia mala eorum ſequuntur eos. In fine concludit ꝙ ſicut bona per penitentiam reuiuiſcūt ad premiū, ſic mala reuiuiſcunt ad ſupplicium. Et ad hoc inducit authoritates prophete: ſed quidā faciunt ibi ca. putruerunt. ſed Hug. non facit ca. ab illo. §. ſꝫ his. vſqꝫ ad diſt. (Exo. xx.a.)

d ¶ In me cogitauerunt. Qui tanta eis feci.
e ¶ Malitiā. cum non poſſent nocere cogitatiōe ſola, potentiam meam ad idola tranſtulerūt. Hug.
f ¶ Reuerſi. ad id qđ fuerunt antequam ipſos reuocarem per Abrahā ⁊ Moyſen: vt abſqꝫ iugo legis et notitia dei ferrentur in preceps. H. (iiij.pg.)
g ¶ Doloſ⁹. De⁹ incēderat eos contra aduerſarios, ipſi ꝟo contra deū nitunt, et ſagittas blaſphemie contra deum inijciūt. (Oſee vij.a.)
h ¶ Cadent. principes.
i ¶ A gladio. Materiali vel ſpirituali. Hug.
k ¶ Eoꝝ. Qui vitulos auſi ſunt vocare deos.
¶ Antiqua. ¶ Hec eſt ſeptima pars diſt. in q̄ magiſter ſoluit queſtionem. Jo. de fan.
¶ Caſus. Uerba ſunt Gratiani interpretantis ſummatim ꝟba Oſee. poſtea per eūdem ꝓphetā vult allegare ꝓ alia parte, ſcꝫ ꝙ pctā dimiſſa non redeant.
l ¶ Antiq̄ peccata parētū. Scilicet ꝙ nō puniat filios ꝓ peccatis parentum, ſed potius ꝓ ſuis, ⁊ hoc inciden ter interſerit Gra. et interſerit quedā ꝯtra opinionē quā illatur⁹ eſt. (Pſal. xxxiij.)
m ¶ Hieronym⁹. Super predictā literā Oſee, ſcꝫ ne forte ⁊c. Lau.

ceſſerūt[a] a me, ⁊ ego erudiui[b] eos, ⁊ cōfortaui eos, ⁊ cōfortaui[c] brachia eorū, ⁊ in me cogitauerūt[d] malitiā[e], reuerſi[f] ſunt vt eſſent abſqꝫ iugo, facti ſunt quaſi arcus doloſus[g], cadent[h] a gladio[i] principes eoꝝ[k] a furore lingue ſue. Antiqua[l] peccata parētū filijs improperat ſermo diuin⁹, ⁊ ꝓpterea pricipes eoꝝ in gladio caſuros predicit. ſed per eundē ꝓphetā cōtra ſe dn̄s facere oſtendit, dicēs.

Ne forte dicāt in cordib⁹ ſuis omnē malitiā eorū me recordatū, nunc circūdederūt eos adinuētiones ſue que corā facie mea facte ſunt.

Item Hieronymus[m].

Cum ita puniant̄ ne cogitēt ꝙ ꝓ veterib⁹ peccatis patrū puniā eos, q̄ꝛ nunc id eſt in preſenti ꝓ malitijs ſuis q̄s inuenerūt circūdati ſunt pena, ⁊ mala eoꝝ (ſicut putāt) nō me poſſunt latere, ſꝫ poti⁹ ipſe adinuētiones aperte ſunt corā mea facie, que oīa clare videt.

Idem[n].

Heretici non poſſunt ꝓpter vetera pctā contra deū cauſari: cum antiquis operibus addant nouam impietatem, ⁊ ſuis ligentur peccatis: ⁊ cum deum celare ſe putēt, oculos eius vitare non poſſunt: quia vultus domini ſuper facientes mala.

Item Gelaſius papa.

Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire[o] non patitur.

Sed his authoritatibus[p] docentur filij ab originali peccato expiati non ideo puniendi quia patres peccauerunt: ſed ideo peccatum patrum in eos redire, quia eorum[q] culpam ſequuntur. Sic ⁊ bona que peccato moriūtur, non proficiunt ad premium q̄ꝛ facta ſunt, ſed q̄ꝛ per penitentiā reuiuiſcunt: tale eſt ⁊ illud Auguſt. in libro Pſalmorū. ſi Judas[r] teneret adoptionem ⁊c̄. ſic etiam et illud Greg. in moralibus intelligitur quid eſt[ſ] quod dicitur: Reddis iniquitatem patrum in filios ⁊c̄. Illis nāqꝫ parentum iniquitas reddit̄, qui propterea puniuntur quia in radice traxerunt[t] amaritudinem[v] peccati: illis autē nō reddi dicitur, in quibus merito ſue iniquitatis non reuiuiſcūt peccata parentis. Sicut[x] ergo bona que peccato moriūtur, per penitentiā reuiuiſcunt ad premiū: ſic ⁊ mala que per penitētiam delentur, reuiuiſcunt ad ſupplicium. vnde propheta ex perſona penitētis deplorat, dicens: Putruerunt et corrupte ſunt cicatrices mee a facie inſipientie mee. i. plage per baptiſmū ſanate. hinc etiā idē ꝓpheta quāuis fide ⁊ ſacramēto circunciſionis ab originali peccato ſe mundatū cognoſceret: tamen adulterio ⁊ homicidio qđ cōmiſerat, illud reuixiſſe intelligens, non ſine cauſa inter cetera ipſum confitetur ⁊ dicit: Ecce enim in iniquitatibus conceptus[y] ſum ⁊c̄.

¶ Diſtinctio.v.

p ¶ Sed his authoritatib⁹ ⁊c. Supra proxime relatis ab illo. §. antiqua. et illis ſuperioribus capitulis quod eſt, qui receſſit, que videtur dicere ꝙ peccata dimiſſa non redeant. Lau.
q ¶ Quia eorū. et ſic non oſtendūt ꝙ peccata non redeant. Lau. (Pſal. xxxvij f.)
r ¶ Si Judas. ꝫ. in pn. hui⁹ diſt.
ſ ¶ Quid eſt. ꝫ. e. diſ. in ca. hanc. §. q̄ autem. H.
t ¶ Radice traxerūt. In ipſa origine carnis.
v ¶ Amaritudinē. i. cauſam amari peccati, vel cauſaꝫ amarā peccati. (po.l.)
x ¶ Sicut. Ecce qualr̄ induxit ſuperiores authoritates a ſimili. Lau.

¶ Cum ita. ¶ Caſus. Uerba ſunt Hiero. exponentis predicta ꝟba Oſee, ne forte ⁊c. Dicit enī ꝙ de⁹ non punit ꝓ peccatis patrū, ſed ꝓ ſuis iniq̄tatib⁹ quas quotidie faciunt. Sequentia duo ca. patent.

y ¶ Cōcept⁹. Arg. ꝙ originale peccatū tenemur ꝯfiteri: qđ nō eſt verū, q̄ꝛ tm̄ cōmiſſa tenemur cōfiteri: at illud non eſt cōmiſſum, ſꝫ ꝯtractū: credo tamē ꝯtritionē exigi. que enī notabiliter fiunt ⁊c. vt. ff. de iniu. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. (Pctm̄ originale nō tenemur ꝯfiteri.)